

ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

TÉMA KONEC ŽIVOTA

cena 30 Kč

ročník 97

11 / 2021

Evangelický měsíčník

- 8 Rozhovor s Magdalenou Ondrovou - J. Plíšková
- 20 Mládež: Svět je báječné místo - S. Koukol
- 27 Ohlédnutí synodního seniora - D. Ženatý
- 45 Kdy si říct o pomoc - A. Stulíková

Kavárna loučení

...se svým smutkem nemusím být sám...

Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas: Je čas rození i čas umírání... je čas plakat i čas smát se, čas truchlit i čas poskakovat... (Bible, kniha Kazatel)

Smutek, zármutek, stesk, bolest. To všechno patří k tomu, když nám umře blízký člověk. Období truchlení bývá těžké. Když jím dobře projdeme, může se nám podařit dívat se dopředu s odvahou a nadějí. Někdo je v období truchlení raději sám a s nikým nemluví. Někomu ale může být pomocí setkání, rozhovor, možnost o svém smutku a ztrátě mluvit.

Proto vás zveme do Kavárny loučení. V kavárně se mohou truchlící setkat, seznámit, popovídat o své situaci. Mohou sdílet své emoce a pocity ze ztráty a hledat odpovědi, pomoc i naději pro svoji další cestu.

Setkání vždy doprovázejí dva průvodci, v současné době jedna farářka a jedna průvodkyně truchlením. Setkání se účastní dospělí truchlící, kteří ztratili blízkého před osmi a více týdny. Vítán je každý bez ohledu na vyznání nebo národnost. Není nutné se předem nijak hlásit. Skupina nemá pevné složení.

**Kavárna bude otevřena vždy první středu v měsíci
od 17 do 19 hodin,
poprvé 3. listopadu 2021**

**Adresa: sbor Českobratrské církve evangelické Praha-Jarov
U Kněžské louky 9, Praha 3**

**Doprovázející: Lenka Ridzoňová, Eva Balcarová
kontakt: 603 545 323**

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – *D. Heller*
- 8** Duchovním se vším všudy
– *J. Plíšková*
- 11** Rozjímání o životě a smrti
– *J. Hoblík*
- 13** Co bych si přála, aby moje okolí
vědělo, když mi umřel muž
– *V. Hurdová*
- 15** O Arturovi s láskou
– *K. Přindišová, J. Přindiš*

MLÁDEŽ

- 20** Svět je báječné místo – *S. Koukol*
- 21** Být s Ježíšem – *J. Pechar*
- 22** I Petr byl člověk – *M. Lapáčková*

MOJE CÍRKEV

- 25** Periferie církve – *J. Hamariová*
- 26** Poradní odbor organizační a právní
– *A. Rozbořilová*
- 27** Patříme k sobě – *D. Ženatý*
- 29** Důvěra v Boží přítomnost jako
posila – *V. Zikmund*
- 31** Jdeme „tomu“ naproti – *P. Randák*

DIAKONIE

- 34** V hospici to žije – *A. Šůra*
- 36** Nebojte se nás – *P. Kučerová*
- 37** Tornádo na jižní Moravě – *I. Dingová*

SLOVO

- 39** Umění dobrého umírání – *T. Landová*
- 42** Sebevražda, církev a sněhové
vločky – *A. Rozbořilová*
- 45** Kdy je správný čas nechat si
pomoci – *A. Stulíková*
- 47** O čem nelze mluvit, z toho je třeba si
střílet – *A. Rozbořilová*
- 49** Poslední slovo – *O. Kolář*

ÚVODNÍK

Úvodník, který bych raději nepsala

Při prohlížení sociálních sítí jsem kdesi narazila na diskusi mediků. Zkušenější student dával rady těm mladším, jak to na medicíně chodí. Zrovna jim vysvětloval, jaký je rozdíl mezi anatomickou a patologickou pitvou. Zatímco pozorování preparátů je prý „v pohodě“, pitva zemřelého, jehož tělo na patologii dorazilo jen před pár hodinami, často způsobuje mladým studentům nevolnost a mdloby.

Setkání se smrtí je šok. Dnešní společnost se ji naučila oddělit od běžného života, zasunout kamsi do pozadí a nevěnovat jí pozornost, pokud to není nevyhnutelně nutné. O to více nás potom zaskočí, když musíme smrti čelit. Nevíme si s ní rady. Bojíme se jí. Neradi o ní mluvíme, a pokud ji někdo zmíní, klopieme zrak a nepříjemně se ošíváme. I já se cítím nepatřičně, když mám psát o smrti úvodník. Cítím se jako slon v porcelánu. Zdá se mi, že cokoliv napíšu, bude znít hloupě. Bojím se, abych nenapsala něco necitlivého. Nejraději bych tenhle úvodník úplně přeskočila... O smrti mluvit neumím. Ale jde to! Aspoň se o to v tomhle čísle snažíme. Rádi bychom téma konce života otevřeli a zbavili tabuizující nálepky. I konec života je jeho přirozenou a neoddělitelnou součástí.

To ovšem neznamená, že smrt není traumatizující událost. Každý, kdo přišel o někoho blízkého, jistě potvrdí, že trvá velmi dlouho, než se taková rána zacílí. Jizva ovšem zůstane napořád. Jak se se smrtí blízkého vyrovnat? Jak unést bolest, kterou ztráta způsobila? A jak přistupovat k vlastní smrti? Evangelium nás učí, že smrt není konečná, je to jen přestupní stanice. Obstojí ale tato útěcha tváří v tvář konkrétnímu lidskému utrpení?

Nad nelehkými otázkami, týkajícími se posledních věcí, jsme se zamýšleli při přípravě tohoto čísla i my. Snad vám přinese alespoň kousek naděje a povzbuzení nejen do těžkých časů.

Adéla Rozbořilová

Polští evangelíci schválili ordinování žen

Synod Evangelicko-augsburské církve v Polsku se v tajném hlasování vyslovil pro zavedení ordinace žen. Pro duchovenskou službu žen hlasovalo 45 přítomných, nesouhlasných hlasů bylo 13, jeden synodál se zdržel. Pro přijetí usnesení byly třeba dvě třetiny souhlasných hlasů. Předseda synodu Adam Malina vyjádřil naději, že toto rozhodnutí napomůže této církvi v hlásání evangelia o Ježíši Kristu, a přitom bude zachována identita církve.

Diskuse ohledně ordinace žen v se v této církvi táhne již více než 70 let. V roce 1963 bylo absolutně teologicky povoleno vypomáhat v církevním vzdělávání, což jim otevřelo možnost uplatnit se jako katechetky či pastorační pracovnice. Od roku 1999 pak změna církevního zřízení umožnila ženám i duchovenskou službu – nově se mohly stát diakonkami, tedy věnovat se charitativní, evangelizační a misijní službě, ale také vypomáhat při bohoslužbách (včetně pohřbů a svateb). Nemohly však samostatně vést sbor.

Nové usnesení vstoupí v platnost 1. ledna příštího roku. **ARO,** foto: Michał Karski, luteranie.pl

Výzva Ekumenické rady církví k parlamentním volbám

Řídící výbor Ekumenické rady církví vydal ve čtvrtek 30. září 2021 výzvu k blížícím se parlamentním volbám. Podtrhl jejich význam a apeloval na aktivní účast „všech křesťanů i lidí dobré vůle“. Vyzval k volbě těch kandidátů, kteří „skutečně zastávají důležité lidské a duchovní hodnoty: respekt k druhému, spravedlnost, poctivost, touhu po pravdě a soucit“.

Milé sestry a milí bratři, přátelé,

čekají nás volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Možnost svobodně volit je velká občanská výsada a znak demokratické společnosti. Zároveň je aktivní účast na volbách i vědomé rozhodnutí k odpovědnosti za věci veřejné. Ekumenická rada církví vyzývá proto všechny křesťany i lidi dobré vůle, aby tuto odpovědnost přijali a voleb se zúčastnili.

Nechceme doporučovat žádnou konkrétní stranu nebo hnutí, doufáme ale, že ve svém svědomí věřící zohlední, kdo z kandidátů skutečně zastává důležité lidské a duchovní hodnoty: respekt k druhému, spravedlnost, poctivost, touhu po pravdě a soucit. Věříme, že naše naděje, která je zakoreněna v Bohu, se nenechá strhnout těmi, kteří chtějí rozdmýčkovat strach a nenávisť. Varujeme před těmi, kteří se mohou slovy zdánlivě hlásit ke

křesťanským hodnotám, jejich činy ale vypovídají o opaku. Pán říká: „Po jejich ovoci je poznáte.“ (Mt 7,16)

Zároveň všechny vyzýváme k modlitbám za zdárný průběh voleb, za všechny občany, kteří se voleb účastní, i za ty, kteří budou zvoleni, aby svůj úřad vykonávali pro dobro všech.

Řídící výbor Ekumenické rady církví

Hof

Evangelická fakulta má novou faráčku, do úřadu byl uveden také farář pro menšiny

V neděli 10. října v podvečer se v pražském kostele sv. Martina ve zdi konaly slavnostní bohoslužby. Jejich součástí byla také „dvojinstalace“ celocírkevních farářů.

První z nich je kazatelka Jana Hofmanová, která se stala novou studentskou faráčkou Evangelické teologické fakulty. Na pozici vystřídala faráře Jana Štefana, který jako fakultní kaplan působil od roku 2012. Jana Hofmanová bude mít na starost nově zejména provoz školní kaple, přípravu dalších fakultních bohoslužeb a pobožností. Součástí praxe školního kaplana je dále individuální pastorační péče o studenty ETF, zejména členy ČCE, v případě zájmu ale i o studenty mimo církev. Školní kaplan se podílí na utváření fakultního společenství a student-

ské komunity při ETF UK a také spolupracuje s faráři pro mládež a s dalšími kolegy.

Mikuláš Vymětal pracuje na pozici celocírkevního faráře pro humanitární aktivity, menšiny a lidi sociálně vyloučené již od roku 2015, teprve usnesením letošního synodu mu byl navýšen pracovní úvazek na plný. Ve své službě se věnuje menšinám, které jsou diskriminovány anebo jinak znevýhodněny, jako jsou například muslimové, Romové anebo lidé s odlišnou sexuální orientací.

ARO

Podzimní ordinace

Slavnostní bohoslužby s ordinací nových kazatelů Českobratrské církve evangelické se letos konaly ve dvou podzimních termínech. Při nich byli kazatelé povoláni ke službě slova a svátostí synodním seniorem Danielem Ženatým.

V neděli 17. října 2021 byli v pražském kostele U Klimenta ordinováni výpomocní kazatelé a kazatelky Lenka Baštová, Zuzana Bruknerová, Eliška Härtelová a Kateřina Vojkůvková, Oliver Engelhardt, Vít Jakoubek, Petr Loukota a Petr Vacíř.

V neděli 7. listopadu 2021 byly pak v kostele v Horní Čermné ordinovány výpomocné kazatelky Gabriela Ďurašková, Daniela Chladilová, Noemi Kulíková, Pavla Michnová a Jana Trefilová. Dále faráčky Michaela Najbrtová, Anna Pokorná, farář Richard Vlasák a jáhen Aleš Zapletal.

ARO

TÉMA: KONEC ŽIVOTA

těsno je někdy
v místnosti mého života
zavřely se možnosti
za okny je mlha

těžko se mi vstává
abych šla otevřít
s pohledem upřeným dovnitř sebe
sedávám a vzpomínám

srdce tepe
chvěje se myšlenka
radost je klidnější
okny prosvítá slunce

těžko se mi vstává
ale nemusím
dveře mi otevře
někdo z druhé strany

Ježíš přece říkal
že on je dveře
i pro slabé
pro mne taky

*modlitba **Lenky Ridzoňové**
kresba Mariana Bouřilová*

Víra jako příprava na smrt

„Nauč nás počítat naše dny, ať získáme moudrost srdce.“ (Ž 90,12)

Vědomí konečnosti života pomáhá člověku v tom, aby žil lépe. Žalmista zpívá: „On ví, že jsme jen stvoření, pamatuje, že jsme prach... Avšak Hospodinovo milosrdenství je od věků až na věky...“ (Ž 103,14–17a)

Ještě za svého života Abraham řešil své majetkové poměry tak, aby mezi jeho dětmi nebyly zbytečné rozpory (Gn 25,6). Izák chtěl před smrtí požehnat svému prvorozenému synu (Gn 27,1). Jákob před smrtí udělal příkazy svým synům (Gn 49,33). Josef si přál, aby jeho ostatky vynesli z Egypta a pochovali ho v rodné zemi (Gn 50,25). Mojžíš viděl zaslíbenou zemi, ale nemohl do ní vejít (srv. Žd 11,13–14). Dobře víme, že náš život je jako fragment, že všechno nestihneme a mnohé zůstane nedořečeno, zároveň věříme, že Hospodin dokoná za nás (Ž 138,8).

Když se Jób dozví o smrti svých dětí a tuší asi i svou vlastní smrt, říká: „Z života své matky jsem vyšel nahý, nahý se tam vrátím. Hospodin dal, Hospodin vzal; jméno Hospodinovo buď požehnáno.“ (Jb 1,21) Když sám zažívá velké utrpení a je opuštěn od všech blízkých, vyslovuje asi nejmasivnější vyznání: „Já vím, že můj Vykupitel je živ a jako poslední se postaví nad prachem. A kdyby mi i kůži sedřeli, ač zbaven masa, uzřím Boha, já ho uzřím, pro mne tu bude, mé oči ho uvidí...“ (Jb 19,25–27a)

David jako žalmista vyznává: „Jak bych nevěřil, že budu hledět na Hospodinovu dobrotivost v zemi živých.“ (Ž 27,13) Měl hořkou zkušenost smrti dětí – miminka i syna, který se postavil proti němu, i svého nejbližšího přítele Jonatana, ale na konci života zpíval o Hospodinu, že jen on je jeho veškeré blaho a spása (2S 23,5). Syna Šalamouna povzbudil k odvaze a kladl mu na srdce, aby se držel Hospodina.

Ježíšův modlitební zápas před smrtí lemuji žalmy: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mt 27,46; Ž 22,1) – „Otče, do tvých rukou ode-

vzdávám svého ducha.“ (Lk 23,46; Ž 31,6) Kromě modliteb propojil svou matku s milovaným učedníkem, řekl si o pití a také řekl přítomným, že už se blíží konec. S modlitbou na rtech odpustil svým nepřátelům: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ (Lk 23,34) Člověku, který umíral vedle něho, řekl s jistotou: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ (Lk 23,43)

Chtěl bych povzbudit ty, kteří jsou na sklonku života, aby se nestyděli se svými dětmi a blízkými

mluvit o Bohu. A nás všechny, abychom sepsali (i jakoby předčasně) své pořízení, poslední vůli či závěť. Pozůstalým to nesmírně ulehčí situaci, protože jsou rádi, že mohou splnit přání zesnulého, a obvykle je respektují snáz než vůli někoho jiného z pozůstalých. Je dobré se vyjádřit k tomu, zda chci být resuscitován či držen při životě ►

na přístrojích (v jaké situaci a v jakém věku ano, či ne), jak se má naložit s mými ostatky a jak si přeji, aby se se mnou druzí rozloučili. Velmi apeluji na to, aby nikdo svým blízkým nezakazoval vypravit pohřeb.

Víra nás vede k vděčnosti, k odpuštění, usmíření a rozloučení i k tomu, abychom odložili zbytečnou hrdost a učili se pokoře a odevzdání.

Smrt nejen bere, ale i dává: Pomůže v sebepoznání, pomůže objevit lidskost a vzájemnost i netušenou sílu a důvěru.

Náš život je jedinečný, proto se jistě nepropadne do lhostejné nicoty, ale bude před Boží tváří nějak zhodnocen. Zároveň věřím, že to bude setkání s větší láskou, než si dovedu představit.

Daniel Heller

ROZHOVOR S FARÁŘKOU Z HOSPICU MAGDALENOU ONDROVOU

Duchovním se vším všudy

Magdalena Ondrová je farářské dítě, tatínek byl evangelický farář, a tak se s rodiči dost stěhovala. V Praze absolvovala oděvní průmyslovou školu a poté studovala evangelickou teologii. A protože šlo o dobu předrevoluční, přijali ji až napotřetí, a byl to právě podzim roku 1989. Jako farářka působila nejprve šest let v Chocni, pak devět let v Kolíně a od roku 2020 je v Praze-Modřanech, kde pracuje spolu se svým mužem, jsou tam tedy teď dva faráři na půl úvazku. A na podzim roku 20 se stala členem týmu mobilního hospice Cesta domů, o jehož činnosti vám v tomto čísle také nabízíme jeden článek. Se svým mužem Lukášem má tři děti v studentském věku.

Já jsem už v Kolíně dva roky působila v malém hospicovém zařízení jako dobrovolník. Tehdy jsem reagovala na výzvu, kterou rozeslala zakladatelka a ředitelka hospice při jeho vzniku. Viděla jsem v tom možnost, jak náš sbor trochu pootevřít, což se i povedlo. Když jsme pak plánovali přesun do Prahy, oslovila mě ředitelka

Magdalena Ondrová

Cesta domů se stará o lidi v terminální fázi života, o nemocné s takzvanou infaustní prognózou. Poskytuje hospicovou péči. To je moc dobře, na druhou stranu to jistě část společnosti plaší. Co člověka vede k tomu, aby se rozhodl tam sám pracovat?

Cesty domů Ruth Šormová, jestli bych nechtěla uvažovat o práci v jejich organizaci. Sešla jsem se pak s lidmi, kteří mají přijímání nových lidí v Cestě domů na starosti a domluvili jsme se na spolupráci. Těší mě, že v Cestě domů je

duchovní chtěná součást týmu a jeho práce je tam vítána.

Vy jste byla přirozeně s umíráním a se zemřelými konfrontována i jako farář.

Ale tohle je ještě o dost jiné, tady je té smrti trochu moc, vlastně o nic jiného nejde. Jak se člověk zpočátku cítí?

Jako farář na sboru jsem měla zkušenost spíš s pozůstalostí péčí a samozřejmě s pohřby. Být přímo s umírajícím jsem příležitost neměla. V Cestě domů je to jiné a z toho jsem měla samozřejmě strach. Proto bylo pro mě důležité, že nastupuji na zkušební dobu; kdybych zjistila, že to nebudu zvládat, můžu odejít. Ale nějak to jde, což je hodně tím, že je to práce týmová, a ten tým je výborný. O situacích, do kterých se dostáváme, společně mluvíme, člověk v té „obtížnosti“ není sám. A další důležitá věc je zpětná vazba od pacientů a pozůstalých, kterou všichni v Cestě domů dostáváme. To dává té práci smysl a vlastně to přináší i radost.

Uvědomila jsem si, že v Cestě domů jsem víc farář, nebo víc „jenom“ farář než ve sboru. Protože jsem právě součást týmu, kde jsou zdravotníci, sociální pracovníci a další kolegové a můj díl je ten farářský. Péče v Cestě domů se potom skládá z těch jednotlivých dílů. Zatímco ve sboru je má práce širší, a to čistě farářské v mnohém překračuje.

Kolik hodin v týdnu tady strávíte?

Jsem zaměstnána na půl úvazku. Zpravidla dva dny v týdnu chodím do sídla Cesty domů v Michli; v pondělí bývá porada podpůrného týmu se zdravotníky a multidisciplinárního týmu a ve čtvrtek porada pětičlenného podpůrného týmu, jehož jsem součástí. Vedle toho si domlouvám podle situace návštěvy v rodinách, případně setkání s pozůstalými.

Jak moc jste v těch rodinách žádána?

Při příjmu nového pacienta kolegové nabízejí všechny naše služby, tedy i tu farářskou. Někteří se pak ozvou sami nebo mě pacientům a pečujícím

cím nabídnou sociální pracovníci či zdravotníci, když se jim zdá, že by to bylo ku prospěchu. Někdy mě vezme do rodiny zdravotní sestra. Ale zdaleka ne všichni naši pacienti projeví o faráře zájem, jde spíš o jednotlivé případy.

Jak to vypadá, když na tu návštěvu přijdete? Jdete rovnou k nemocnému?

To je různé, záleží na situaci. Někdy jsem tam pro umírajícího, někdy spíš pro pečující, někdy obojí. Taky se stává, že nemocný už nemůže komunikovat, ale jeho rodina si pro něj přeje

požehnání a modlitbu. Jsem většinou předem trochu obeznámena se situací, protože si s kolegy předáváme potřebné informace. Někdy jsou to rozhovory o víře, o smíření s Bohem, o tom, co je po smrti, některé rozhovory se víry moc netýkají.

Zvou si vás k rozhovoru taky sami zaměstnanci?

Pokud máte na mysli osobní rozhovory, spíš než že by si mě přímo zvali, vznikají různé příležitosti, když se setkáváme, třeba při obědě nebo cestou do rodin. Jednou měsíčně se také koná setkání pro zaměstnance, takové duchovní zastavení.

Jedna nepříjemná otázka – setkala jste se v hospici s dítětem? ►

Ano, Cesta domů pečuje i o děti. To byla jedna z mých velkých obav, o které jsme mluvili i u přijímacího pohovoru. V Cestě domů je tohle otázka dobrovolnosti. A když pak taková situace nastala, odmítnout mě nenapadlo. Až později jsem si uvědomila, že člověk z toho má strach, protože tuší, že nebude chtít odmítnout.

A ještě jedna, možná nevhodná otázka – když jsme s lidmi v takové děsivé situaci, jak já jim vůbec můžu pomoci, když jim teď umřelo dítě?

To není nevhodná otázka. Ano, jsou situace, kdy se toho zkrátka moc říct nedá. Anebo je nebezpečí, že člověk bude říkat věci, které nepomůžou. V tomhle ohledu sestřičkám trochu závidím, že ony mají aspoň ten morfin... Je to vlastně někdy velká bezmoc a v té bezmoci člověk akorát tak může s těmi lidmi být, nic víc. Pomáhá ale vědomí, že do těch rodin jdu víceméně na pozvání. Nejdou se tam nabízet, ptát se, jestli by náhodou nestáli o duchovního. A také ne vždycky si vím rady. Stalo se mi, že jsem v jedné rodině nenaplnila očekávání, vlastně jsem to nezvládla. To mě naučilo nebát se víc těch lidí ptát, co čekají, co potřebují, nebo jim říct, co já vlastně můžu nabídnout. Protože to jsou situace, kdy není času nazbyt.

A je té práce dost? Nestává se, když pomíjíme ty vaše pravidelné schůzky na pracovišti, že nemáte co dělat? Že vás nikdo zrovna nehledá? Ptám se, protože to ze své kaplanské praxe znám; kdybych za pacienty sama aktivně nechodila, neměla bych co dělat, oni mě sami, až na vzácné výjimky, nikdy nevolali.

Je to v takových vlnách, někdy je toho víc, pak zas nic. Někdy mě to trochu stresuje, tak se učím s tím počítat.

Ale já na rozdíl od nemocničních kaplanů neobcházím pokoje s „farářskou nabídkou“, v tomto ohledu, jak už jsem říkala, funguje v Cestě domů právě velmi dobře týmová spolupráce a velká podpora kolegů.

Stává se vám, že by s vámi pacient nějak polemizoval? Žádný Bůh není, když tady takhle trpíme, co to je za Boha, když tohle dovolí?

Ano, zažila jsem to s pozůstalými. Zlost na Boha, že jsou to všechno jenom „kecy“...

Co s tím?

To je otázka. Mně se zdá, že v takovéhle situaci nemá cenu Boha nějak obhajovat. Že je lepší, když ten hněv ventilují, Bůh to unese. Myslím, že to souvisí s tím, jaký obraz Boha kdo máme. Je pak tedy možné zkusit v určité chvíli nabídnout jiný Boží obraz. Může se ale stát, že ani to není pro toho konkrétního člověka cesta. Nebo je ten hněv na Boha nadlouho, možná i napořád.

Také jsem byla pozvána věřícím členem rodiny k nevěřícímu umírajícímu, tam jsem docela tápala. Potřebovala jsem vědět, jestli to pro toho člověka není spíš obtěžující. Jsou to takové intimní chvíle a není čas; kdyby tam měl být člověk nevhod, je to špatně.

Jste tady teď zrovna jeden rok. Jste spokojena? Odejít nehodláte?

Zatím určitě ne, dává mi to smysl. Dobrá je i ta kombinace s prací ve sboru, tím spíš, že v Modřanech cítím velkou podporu. Tak mě to těší.

Jana Plíšková, foto: archiv respondentky, archiv Cesty domů

Rozjímání o životě a smrti

V kristovské perspektivě není smrt konec života, nýbrž příležitost ke vzkříšení

V následujících úvahách se pokusím shrnout něco málo ze svého dosavadního tázání na vztah života a smrti v dějinách náboženství. Platí docela obecně, že otázka smrti uvádí člověka, paradoxně v době prodchnuté racionalitou, do bezradnosti. V tisíciletých dějinách lidstva býval člověk se smrtí sžít, zatímco při rozvíjení moderních životních možností se otázka smrti stala spíš otázkou technickou a medicínskou (vznikl z toho i zajímavý prospěch, když např. výrazně ubyla úmrťí novorozenců), ač v jádru vůbec taková není. Zejména zásluhou Sokratovou jde i otázku filosofickou a stačí vědět, že filosofovat může každý – otázka smrti jako podnět k filosofii!

Bez otázky smrti by ale ani nebylo žádné křesťanství, které vzešlo z trojkroku Ježíšova života, smrti a vzkříšení. Ježíšova smrt byla mimořádně bolestivá a strašlivá – a strašlivost – to je také jeden z rysů smrti, ač není vůbec všudypřítomný. Varuje, že je tu nebezpečí, když člověk podceňuje a znevažuje život.

Je už stará známá písnička, že o smrti nemůžeme nikdy mluvit z vlastní zkušenosti. Kdo se vydal na cestu bez návratu, ten zprávu o ní už nepodá. Vedle toho však platí, že první zkušenost smrtí je vlastně zkušenost smrti druhého člověka, jak ve svých přednáškách říkal filosof Emmanuel Lévinas. Podle jeho názoru je tato zkušenost velmi hlubokým a razantním zásahem do lidské zkušenosti vůbec. Lidský čas je rozčeren ze svého zdánlivě beztvarého plynutí tím, že mi (!) zemře druhý člověk. Kdo takovou zkušeností kdy neprošel...? Nakolik nám záleží na zemřelých, na tom, kdo byli, natolik silně odlišujeme ve vlastním životě „před“ a „po“. Sami pak můžeme říci, že právě zkušenost se smrtí druhých nám poskytuje možnost o smrti mluvit.

Zkusme si ale také představit, že bychom rozlišoval „smrt“ a „úmrtí“. Úmrtím rozumějme

událost, která se přihodí jednotlivci. Pojem smrt pak v sobě skrývá obrovské myšlenkové a kulturní bohatství, vytvářené po tisíciletí, co se jen člověk se smrtí vyrovnává. Je to velké téma.

Caravaggio: Kladení do hrobu (1602–1603)

V dějinách různých náboženství dostává smrt podobu božské moci, a jmenovitě ve starověkém Egyptě se rozvinula nevídaná náboženská kultura smrti, i když zprvu dlouho vyhrazená faraónům: bohaté hrobky, výpravné rituály, mumifikace, zádušní kult, knihy mrtvých atd. Ve srovnání s tím je židovská a raně křesťanská kultura smrti prostinká (v Evropě ji pak rozvinulo zvláště až baroko). Židovství si totiž tolik nezakládalo na materiální kultuře. ►

Křesťanství pak vyrostlo na řeči – právě že na řeči! – o Ježíšově smrti a také o jeho vzkříšení.

Ale i v křesťanských úvahách o smrti se objevuje smrt nejen jako úmrtí, nýbrž jako moc, mocnost – a proto čteme v Bibli o Bohu jako vítězi nad smrtí (1K 15,54)! Nezdá se nám to jen vyvětralou frází? To by bylo v přímém rozporu s tím, co se míní: Smrt jako mocnost, která kosí všechny živé bytosti, někdy jednotlivě, jindy v houfech, někdy pomalu a jindy rychle. Sama není bohyně, ale na pomoc lidskému chápání se odedávna šířily představy o andělu smrti.

Smrt ale také znamená jakési tajemství. Nejen záhadu, která by byla k rozluštění, ale tajemství, z něhož vyvěrá údiv i mrazení v zádech, tajemství, jež nejde uchopit.

Smrt lidský život ukazuje jako cosi nesamozřejmého. Každý má o sobě vědět, že je smrtelník. S tím pak souvisí další paradox – paradox bývá právě známka tajemství – smrt vyzývá k uvědomování vlastních mezí. A právě toto vědomí vytváří prostor pro radost ze života. Kdyby byl náš život bezmezný, roztekl by se. Libovolné pokračování vlastních mezí je naopak často životu nebezpečné. Naše radosti ve světě jsou takové a takové právě i proto že nejsou nekonečné.

Vědomí smrtelnosti a místa pro život – to v křesťanské perspektivě patří do prve zmíněného vzorce trojkroku. V této perspektivě není smrt konec života, nýbrž příležitost ke vzkříšení. To, čím prošel Kristus, je cesta, po níž jde svým způsobem každý, kdo se k němu hlásí. Mám za to, že čtenáře Nového zákona obvykle mate provolání Pavla z Tarsu: „... my kážeme Krista ukřižovaného“ (1K 1,23), což takto platí v souvislosti určité polemiky. Pokud bychom chtěli být výstižní, měli bychom říkat, že jde o „Krista ukřižovaného a vzkříšeného“, a to by bylo v souladu s Pavlovou teologií (1K 15,12–58).

V moderní době se objevily teorie, podle nichž si lidé vymysleli Boha, aby se vyrovnali se svou konečností a smrtelností. Lidský život je beze smrti, která jej přeruší, nemyslitelný. Smrt je tedy s našim životem zároveň v souladu a zároveň v rozporu. Vzkříšení je pak vyústění, řešení

tohoto paradoxu. Základem je život Boží, život, který oživuje vše pozemské a z něhož vychází i ona možnost překročit onen zvláštní rozpor života a smrti. Vzkříšení je pak konec osobního života, a vzhledem k němu se smrt stává rozhraním mezi časem a věčností, konečností a nekonečností. Z moci Boží proměňuje Kristus smrt v cestu k podílu na Božím životě. Takový je tedy cíl křesťanského života.

Protože má život svůj božský zdroj, je v něm tajemství vždy přítomno.

Caspar David Friedrich: Poutník nad mořem mlhy (1818)

O lidském životě v křesťanské perspektivě platí ale ještě něco dalšího: Jeden každý žijeme až do svého úmrtí, až do poslední chvilky. Co je však cíl života? Nebo je snad život bezcílný? Vcelku je cíl života od narození po úmrtí pro každého s otázkou, pro křesťany je tímto cílem vzkříšení (otázku, kdo má nárok na vzkříšení, tu ale nechme stranou). To pak má i svůj význam pro každodenní pobývání na tomto světě: roky, dny, vteřiny se nepropadají do nicoty ani se nesčítají pro rozsudek věčné smrti, nýbrž člověk sám směřuje k velké očistě, k očistě krví Kristovou – nejléčivějším lektvarem. Lektvarem nejen pro hříšný život, ale i pro všední frustrace. Záleží ovšem na křesťanově nasměrování a na jeho osobním spojení s Kristem, prostředníkem nového života navzdory vši smrti. Prostě záleží

na tom, z jakého hlediska se na smrt „dívám“ a co se mi přitom otvírá... K čemu je však křesťanství, nevede-li k tomu, aby člověk viděl světlo na konci pozemského života? Naději pro každý okamžik...

(pozn.: titulěk převzat z knížky, kterou napsal hugenotský šlechtic Philippe Mornay Du Plessis a která vyšla roku 1577 v Londýně)

Jiří Hoblík

POMOC TVÁŘÍ V TVÁŘ SMRTI

10 věcí, které bych si přála, aby moje okolí vědělo, když mi umřel muž

Jak být nablízku pozůstalému

Být v blízkosti pozůstalého není nic příjemného – tolik byste chtěli nabídnout pomocnou ruku, ale nevíte jak. Přeshlapujete jako slon v porcelánu a poslední, co byste si přáli, je ublížit člověku, který už teď trpí víc, než je lidské. Nejsem ani psycholog ani průvodce pozůstalých, ani nic podobného. Jen jsem byla tam, na druhé straně. Mám zkušenost s tím, jaké je to truchlit a být obklopena lidmi, kteří nevědí, co říct či udělat, aby vám ulevili.

1. Pochopte, že truchlící jsou zvláštní živočišný druh

Když přijde ztráta v podobě vašeho nejbližšího, jste zranitelní. Lidství se obnaží až na dřeň. To, co jste jindy ustáli s úsměvem, vás dokáže zranit a položit na lopatky. Pozůstalý proto často reaguje jinak, než jste zvyklí. Bude možná jednat nelogicky, nekonzistentně. Může být podrážděný, urážlivý, možná i zlý. Neberte si to osobně. Přijímejte to v laskavosti. Není to namířeno na vás. Děje se to z čiré beznaděje, která se rozprostírá po celé krajině jeho duše.

2. Nenuťte pozůstalé do role oběti

Možná se nabízí společně nadávat na všechnu nespravedlnost světa. Ale prosím, nedělejte to. Ni-

čemu to nepomůže. Jenom to pozůstalého hází do role oběti a uzamyká ho to v jeho zármutku. Dejte pozůstalému pocítit, že i nyní, ve chvíli, kdy je oslaben, stále může být tvůrce. Zaměřte se na jeho dobré vlastnosti. Chvalte ho. Vybízejte ho k tomu, aby byl na sebe hodný. On je ten, kdo zůstal naživu, a i když to teď možná tak nevypadá, bude žít dál. Je možná oslaben a bude mu trvat hodně dlouho, než se postaví zpátky na nohy, ale rozhodně není obět.

3. Bud'te autentičtí

Toto je jedna z nejdůležitějších věcí, které jsem vnímala hned po smrti svého manžela. Cítila jsem se nepříjemně, když se někdo tak moc snažil mi pomoci, že se z něho stal člověk, kterého jsem nepoznávala. Nejlepší, co můžete udělat, je být takoví jako vždycky. Pro pozůstalého je to jeden z mála záchytných bodů, kterého se může držet. Jste upovídání? Vtipní? Naslouchající? Pracovní? Tak takoví buďte i dál. Mluvte s pozůstalým stejným jazykem lásky, jako jste mluvili doposud. A obráceně: Pokud jste doposud byli jen vzdálení známí, nesnažte se vetřít se do jeho života víc než dřív. Je to akorát matoucí.

4. O zemřelém mluvte

Snažte se vyhýbat vzpomínkám na zemřelého, abyste ho pozůstalému nepřipomínali? Věřte, že není minuty, kdy by si to pozůstalý neuvědomoval. Urputná snaha nezahrnout do hovoru zesnulé- ▶

ho působí jako křeč. Pozůstalí naopak budou rádi, když na něj budete vzpomínat. Mluvte o tom, co hezkého nebo legračního jste spolu prožili. Uchovejte si ho ve vzpomínkách a v srdcích, kde může žít nekonečně dlouho.

5. Nevytahujte otřepané fráze

Jistě, nikdo z nás netuší, co říkat, či neříkat. Mnohdy se prostor snažíme zaplnit slovy jen proto, že se bojíme ticha. Pro pozůstalé ale může být léčivé i jen společně mlčet. Nebo společně koukat na

starý film. Vyhněte se prosím větám jako „čas všechno zahojí“ nebo „ty jsi ještě mladá, někoho si najdeš/můžeš mít další dítě“. Je to pro pozůstalé velmi dráždivé.

6. Spolkněte všechna moudra a náboženské pravdy

Ne snad, že by nebyly pravdivé. Ale pokud je člověk raněn, je to jako byste se mu v té ráně rýpali. Jediné, co ho bude napadat – abyste se šli s těmi vašimi moudry vycpat. Pozůstalý má pocit, že na dno jeho bolesti nikdo nedosáhne. Není nic horšího než přihlížet lidem, kteří mají pocit, že když si o smrti přečetli knížku, můžou vám teď o tom kázat. Místo duchaplných formulek radši řekněte: „Vůbec si nedokážu představit, jak se teď cítíš. Ale jsem tu s tebou.“

7. Nabízejte konkrétní pomoc

„Kdybys potřebovala, můžeš se na mě obrátit.“ To je asi tak nejhorší nabídka pomoci, kterou může

pozůstalý dostat. Sám je oslaben. Sám má potíže si uspořádat život aspoň tak nějak, aby přežil ze dne na den. Rozhodně nemá kapacitu organizovat pomoc či si o ni říkat. Byla by to jen další položka na jeho nekonečném seznamu povinností. Nabídněte radši konkrétní činnost v konkrétní čas. „V pátek od čtyř do šesti ti vezmu děti ven a ty si odpočiň.“ „Zítra nemusíš vařit, dovezu ti oběd, jen ti ho předám a zas půjdu.“

8. Vezměte si na bedra celou jednu starost

Když manžel umřel, zoufale jsem se snažila chytat se pevných bodů, které mi zůstaly. Žádné jsem nenacházela. Tenkrát mi moc pomohlo, když přišel bratr mého muže, vzal blok a na každou jeho stránku napsal jednu konkrétní věc, co bylo potřeba zařídit. Našli se lidé, se kterými jsme pak danou věc rozpracovali do jednotlivých položek. A nebylo nic úlevnějšího, než když jsem věděla, že se o to postarají.

9. Buďte pozůstalému nablízku i za rok

Když někdo zemře, a obzvlášť pak mladý člověk, reakcí okolí je úlek. Mnozí se pak hrnou do pomoci jen na základě tohoto leknutí. Jenže to jako

Veronika Hurdová

je spisovatelka a autorka blogu Krkavčí matka, který byl nominován na cenu Křišťálová lupa. Ve dvaatřiceti letech ovdověla, když jí v roce 2015 náhle tragicky zemřel manžel Jan. O tom, jak se s jeho ztrátou vyrovnávala, napsala knihu *Moje milá smrti* (2017). Celkem má však na kontě už přes deset knih. Kromě toho také o tématu ztráty blízkého přednáší na besedách a konferencích napříč Českou republikou.

motivace moc dlouho nevydrží. A tak postupně pomocníci odpadávají a odpadávají, až jich je za pár měsíců jen hrstka. Jenže ty těžké chvíle bude mít pozůstalý i dál. Za půl roku. Za rok. Za pět

let. Buďte tam pro něho, i když už se vám zdá, že pomoc nepotřebuje. Možná se jen stydí si o ni říct.

10. Žijte dál

Jasně, řeknete si, to dá rozum. Ale je to ve skutečnosti tak snadné? Někdo zemřel. Ale svět se točí dál, ať se nám to líbí, nebo ne. Pozůstalý bude mít chvíle, kdy se jeho svět točit nebude. A možná bude potřebovat pomoc, aby se mu zase rozpo-

hyboval. Zůstávejte s ním proto v kontaktu. Zvěte ho na kafe, na koncerty, na procházky. Pieta nespočívá v tom, že spolu se zemřelým přestanete žít. Pieta je dle mého v tom, že žijete dál tak, jak by si zemřelý pravděpodobně přál – v lásce, radosti a naplnění.

Veronika Hurdová

převzato z krkavcimatka.cz,

redakčně upraveno, foto: Vojtěch Zikmund

ROZHOVOR S RODIČI, KTEŘÍ PŘIŠLI O MIMINKO

O Arturovi s láskou

Naděje dalšího miminka je ozdravující

Náš příběh začal tak jako většina – s Honzou jsme se potkali, zamilovali se do sebe a loni v létě jsme se vzali. Chvilí po svatbě jsem otěhotněla a s Honzou jsme se těšili na to, jak nám dítě změní život. Ale 16. března naše dítě umřelo. Předčasně se mi odloučila placenta a náš chlapeček byl ve vteřině bez kyslíku. Mě samotnou celkem promptně dopravili na operační sál a provedli císařský řez, aby mi zastavili vnitřní krvácení. Paní doktorka mi řekla, že moje dítě nemá srdeční rytmus a že se s tím bohužel nedá nic dělat. Tak taková je naše zkušenost se smrtí. Je surová, drsná, nečekaná a naprosto definitivní. Oba dva jsme za posledního půl roku naráželi na to, že mluvit o smrti je tabu. Hlavně, když se to týká malého miminka. Pokud vás potkala podobná zkušenost a chtěli byste o tom s někým mluvit, naše e-mailové adresy jsou uvedeny na konci tohoto článku. A protože jsme chtěli, aby v tomto článku zazněly hlasy nás obou, rozhodli jsme se, že spolu povedeme rozhovor.

Klára: Jak ses o smrti Artura dozvěděl?

Honza: Když jsi mi zavolala z porodnice a řekla, že Artur zemřel a vezou tě na sál. Mě to samozřejmě zasáhlo, přesto jsem tajně doufal, že se Artura podaří zachránit. Když jsem pak hodinu jel do porodnice, měl jsem čas připravit se na to, že to velmi pravděpodobně nedopadne dobře.

Honza: Jak ty jsi prožívala ty okamžiky před usmáním na operačním sále?

Klára: Měla jsem velké bolesti břicha a v jeden moment, to si docela dobře pamatuju, jsem najednou začala být hrozně apatická, myslím, že to byl ten moment, kdy se odloučila placenta a kdy Artur zemřel. Prostě v tu chvíli jsem najednou cítila, že je průšvih a že už na ničem nezáleží. Chvilku na to už mě vezli na ultrazvuk a tam paní doktorka řekla, že Artur umřel. Najednou kolem mě bylo strašně moc sestřiček a jedna doktorka. Rozhodovalo se, jestli nemám krvácení do břicha a nemám jít okamžitě na sál. A já jsem pořád opakovala, že chci mít u sebe tebe, takže pak mi přinesli můj telefon z pokoje a sama jsem ti volala. Pak zavolali ještě jednoho doktora a ten potvrdil, že se musí udělat císařský řez. To byl pro mě druhý šok, císařský řez ►

ne, protože chci mít hodně dětí. Ale zmohla jsem se jen na to, že jsem se doktorky zeptala, jestli budu moct mít další děti a ona skoro v slzách řekla, že určitě.

Honza: A na co si jako první pamatuješ po probuzení po operaci?

Klára: Probudila jsem se s brekem a objímala mě sestřička, měla takovou babičkovskou měkčou postavu a já jsem se tam schovala.

Klára: Jak ses s Arturem rozloučil?

Honza: Já jsem se s ním rozloučil dokonce dvakrát. Nabídla to paní psycholožka. Měli jsme možnost si ho pochovat a rozloučit se.

A já jsem se s ním rozloučil ještě druhý den, když za námi dojeli moji rodiče a sestra. To druhé rozloučení bylo důležitější, to jsem se ho i dotkl, pohládl po tváři a měl jsem možnost mu vložit prst do dlaně. To bylo důležité.

Klára: A co si vybavuješ z těch šesti dní, co jsi byl se mnou v nemocnici?

Honza: Věděl jsem, že Artur pravděpodobně nežije, ale vůbec jsem si nepřipouštěl, že by mohlo být něco s tebou. Když mi pan doktor potvrdil, že jsi v pořádku, to bylo hodně uklidňující. Pak už mě pustili za tebou a pamatuju si, že jsi hodně plakala. První den jsem tě musel nechat na JIP

samotnou, ale od druhého dne jsme byli spolu. Rozhodně bylo velké plus, že nám nemocnice umožnila být na samostatném pokoji.

Honza: Jak se k tobě v nemocnici v Podolí chovali? Byli citliví?

Klára: Psycholožka přišla hned, jak mě probudili. Doporučovala mi spoustu věcí, které nám pomáhaly se s tím vyrovnávat. Abychom zavolali rodině, a hlavně abychom se rozloučili s Arturem. Psycholog pak za mnou chodil každý den, udělali pro nás tzv. memory box, Artura vyfotili a udělali otisky nožiček a ručiček.

Klára: A já jsem ti byla schopna nějak pomoci, nebo jsi měl spíš pocit, že jsi na to sám?

Honza: Ještě v nemocnici jsem musel zařídit převoz Artura pohřební službou. A pak jsem si musel zařídit uvolnění v práci. Ty jsi byla na mateřské, já jsem si musel vzít dovolenou. A po příjezdu z porodnice zařídit pohřeb. Byli jsme tam oba, tvá pomoc byla už v tom, že jsme byli schopni se domluvit, co chceme, že jsem měl s kým o tom mluvit.

Honza: Co bylo nejtěžší na návratu domů?

Klára: Hrozná byla už jenom ta cesta z porodnice bez miminka. Už jen jít tou porodnicí, kde je sousta těhotných nebo rodičů, kteří si odnášejí svoje děti... To bylo strašné. Co pomohlo – zastavila se u nás doma sestra s rodinou a všechny ty věci, co jsme měli připraveny pro miminko, sbalila do krabice a dala na půdu.

Honza: Byli jsme rádi, že jsme toho zas tolik neměli, že jsme pro miminko nezařizovali nějaký pokojíček.

Klára: Počítali jsme s tím, že Artur bude spát s námi v posteli, takže jsme neměli ani žádnou postýlku. Tak jsme rádi, že teď doma nemáme pokoj, do kterého by nás bolelo chodit, protože byl připraven pro miminko. Máme tam jenom jednu prázdnou skříň. A pohřeb byl moc hezký.

Bylo to v březnu, smělo přijít jen 15 lidí. Tak jsme se nejdřív v kostele sešli s panem farářem, aby věděl, co se stalo, co chceme za písničky, co bychom rádi slyšeli... Farář vybral krásný text, což mi hodně pomohlo. O tom, jak Ježíš říká „nechte děti přicházet ke mně, protože jim patří království nebeské“ a v kázání zaznělo, že Artur je u Pána Boha a že si pan farář nedokáže představit bezpečnější místo, kde by mohl být. Bylo to maličkatý obřad, jenom naše rodina – moji a Honzovi sourozenci a naši rodiče. Potom jsme šli na hřbitov; jakmile jsem viděla rakev, tak jsem se zhroutila, vůbec nevím, co pan farář četl, jen vím, že jsme se pomodlili Otčenáš. A vůbec nejhorší bylo, když jsem viděla, jak se rakev spouští do hrobu. Pak jsme šli k nám domů, to bylo vlastně moc hezké. Ségra má tři malé děti, které nádherně narušovaly atmosféru smutku a svým dětským způsobem ukazovaly, že život nekončí a že máme kolem sebe lidi, kteří nás milují a budou s námi. A moc mi pomohlo, že ještě ten první den k nám přijela máma s tátou a máma u nás zůstala týden a starala se o jídlo a o všechno, co jsme nebyli schopni zvládat.

Klára: Co ti pomohlo hned na začátku?

Honza: Pomoc psychologa jsem nevyhledal. Pro mě bylo důležité o tom mluvit. Sdílet to nejbližším a neskrývat to.

Honza: Jsi věřící. Pomohla ti víra při té ztrátě?

Klára: Čerpala jsem hodně z kázání na pohřbu. Pomohlo mi společenství církve – mám tam kamarádku, která taky přišla o miminko. Když se dozvěděla, co se stalo, brzo jsme se sešly. Ona pro mě byla živoucí důkaz, že se ta situace dá zvládnout, že se to dá přežít. Vůči Bohu jsem žádné výčitky neměla. Mám víru, že Artur je v jeho rukou a v jeho království a že se s ním jednou setkáme, až se do toho království dostaneme taky.

Klára: Jak taková zkušenost proměnila náš partnerský vztah?

Honza: Já myslím, že nás to posílilo a obohatilo, protože jsme té situaci nečelili každý sám, ale spolu.

Honza: Změnil se nějak tvůj pohled na těhotné holky? Vídáš se s kamarádkami, co měli podobný termín jako ty?

Klára: No ty jsi to řekl přesně. Vždycky když vidím někoho s kočárkem, tak mě to zamrzí, ale není tam žádná zášť nebo závist. Nikdy tam

nebyla. Je to jenom prostě otvírání rány. Moje sestra má roční miminko a když nám umřel Artur, Vilemíně bylo půl roku a sestra měla strach, že ji nebudeme chtít vidět. Ale tak jsem to nikdy nebrala. Je to moje neteřinka, je to naděje, že většina dětí se narodí zdravá a šťastná.

Klára: Myslíš na další dítě?

Honza: Myslím si, že to, že chceme miminko a že se na ně těšíme, je jedna z věcí, která nám pomohla se z toho dostat.

Klára: To jsi řekl moc hezky. Naděje toho dalšího miminka je pro nás ozdravující.

Klára a Jan Přindišovi

(Facebook: „Máma bez dítěte“)

klara.kacenova@gmail.com

jendaprinidis@gmail.com

foto: Vojtěch Zikmund, pexels.com

SYNODNÍ RADA

Ze zasedání synodní rady 21. 9. a 4. 10. vybíráme:

Sbory a pracovníci

Synodní rada souhlasí s ukončením zaměstnaneckého poměru bratra Filipa Šimonovského dohodou ke dni 31. 8. 2021.

SR dává výpověď ze zaměstnaneckého poměru sestře Jiřině Kačerové, faráře FS v Letohradě, a to k poslednímu dni jejího povolání na sboru 31. 10. 2021 podle § 12, odst. 9, písm. d) Církevního zřízení.

SR schvaluje dodatek č. 1 k povolací listině ze dne 2. 6. 2019 bratra faráře Maroše Klačka, kterým se snižuje rozsah jeho pracovního úvazku ze 100 % na 60 %.

SR uděluje sestrám Pavle Michnové, Barboře Žilkové a Noemi Kulíkové osvědčení způsobilosti ke službě výpomocného kazatele z řad ostatních členů církve.

SR potvrzuje volbu bratra Marka Bárty za faráře FS v Náchodě-Šonově na období od 1. 9. 2021 do 31. 8. 2026 na plný pracovní úvazek.

SR potvrzuje volbu sestry Dagmar Kubíčkové za farářku Ochranského sboru při ČCE v Jablonci nad Nisou na období od 1. 10. 2021 do 1. 10. 2024 na pracovní úvazek 50 %.

SR potvrzuje volbu sestry Evy Šormové za farářku Ochranského sboru při ČCE v Praze na období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022 na plný pracovní úvazek.

SR potvrzuje volbu sestry Juliany Hamariové za farářku FS v Černošíně na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2023 na pracovní úvazek 50 %.

SR potvrzuje volbu bratra Ondřeje Halamy za faráře Ochranského sboru při ČCE v Turnově na období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2024 na plný pracovní úvazek.

SR potvrzuje volbu bratra Aleše Zapletala za jáhna FS v Pržně na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2024 na plný pracovní úvazek.

SR potvrzuje volbu sestry Michaely Najbrtové za farářku FS v Lozicích na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2023 na pracovní úvazek 50 %.

SR potvrzuje volbu sestry Anny Pokorné za farářku FS v Praze-Kobylicích na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2022.

SR potvrzuje volbu sestry Kristýny Kupfové za farářku FS v Hradci Králové na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2025 na plný pracovní úvazek.

SR potvrzuje volbu bratra Richarda Vlasáka za společného faráře FS v Rumburku a FS ve Varnsdorfu na období od 1. 10. 2021 do 30. 9. 2024 na pracovní úvazky takto: 70 % v Rumburku a 30 % ve Varnsdorfu.

Správa církve

FS v Ústí nad Labem se obrací na synodní radu s žádostí o změnu projektu „Chceme diakonii v Trmicích“. Přípravné průzkumné práce na jaře 2021 odhalily výrazně horší stav nemovitosti, než se předpokládalo. Správní komise ve spolupráci s vedením střediska Diakonie Litoměřice proto přehodnotila původní projekt a předkládá návrh na vybudování chráněných dílen v dosud nevyužitých suterénních prostorách evangelické fary v Ústí nad Labem. SR souhlasí se změnou projektu a pověřuje Vladimíra Zikmunda přípravou dodatku ke smlouvě.

Synodní rada pověřuje Ladislava Moravetze k účasti na chystaném zasedání Evropské konference pro evangelickou církevní hudbu ve Štrasburku.

Diakonie ČCE

Bratru Štěpánu Brodskému končí k 28. 2. 2022 funkční období člena správní rady Diakonie ČCE. Dozorčí rada projednala dne 23. 9. 2021 doporučení ředitele DČCE na opakované jmenování br. Brodského a podává tento návrh SR, která je oprávněna ke jmenování členů dozorčí rady Diakonie. SR jmenuje br. Štěpána Brodského členem správní rady Diakonie ČCE na období od 1. 3. 2022 do 29. 2. 2028.

Vladimír Zikmund/ARo

REDAKCE

Podpořte provoz časopisu

Máte rádi Českého bratra a rádi byste podpořili jeho provoz? Budeme vděční za vaše finanční dary.

Nechceme jít cestou plošného zdravotování časopisu, chceme, aby zůstal dostupný pro všechny. Hledáme proto štedré dárce, díky nimž by se podařilo

současnou cenu udržet, a zároveň pokrýt provozní náklady. Jedná se o princip solidarity: Díky podpoře dárců si budou moci časopis i nadále dovolit odebírat i ti finančně slabší.

Nově je možné přispět převodem přes účet či okamžitou QR platbou přímo na účet časopisu. Číslo účtu je 296800727/0300, variabilní symbol: 980103, do zprávy pro příjemce prosíme uveďte „ČB dar“.

QR platba

Podpora drobných dárců je zásadní pro pokrytí přibližně 10 % měsíčních nákladů na přípravu časopisu, které není možné hradit z vlastních zdrojů, a časopis je tak odkázán na čerpání z církevních fondů.

Přispět lze libovolnou částkou, a to buď jednorázově, nebo pravidelně prostřednictvím trvalého příkazu k platbě. Právě pravidelní dárce, kteří přispívají každý měsíc menší částkou (např. 100 Kč), jsou ti nejcennější, neboť díky nim se daří finanční situaci stabilizovat.

Podpořit časopis je možné také objednáním sponzorského či dárkového předplatného.

Vaší podpory si moc vážíme a děkujeme za ni!

ARo

POHLEDEM MLADÉHO ČLOVĚKA

Svět je báječné místo

Svět je báječné místo.“ Tak začíná známá báseň od Lawrence Ferlinghettiho. První věta zní možná pozitivně. Vzápětí se ale dovíme, že to tak úplně není, „že někteří lidé umírají“ nebo „snad mají jen hlad“. Že nám vládne „pár

měkknoucích mozků na vyšších místech“. A taky že čas od času spadne „nějaká ta bomba, kterou vám sem tam zcela jistě hodí někdo na hlavu“. Název je povedená ironie a možná i výsměch našemu vidění světa jako pěkného a mírumi-

lovného prostředí, kde všechno ošklivé existuje jen na televizní obrazovce a k nám doléhá jen jakoby z dálky.

A přiznejme si, všichni máme tendenci to nepřijmeme kolem nás trochu přehlížet. Bodejť ne, když toho máme sami dost. Řešit své problémy v rodině, ve škole, na úřadech, v práci... Na každém kroku se v životě musíme potýkat s překážkami. Kdo po tom všem úmorném lopocením má sílu řešit potíže celé společnosti, když toho má sám nad hlavu? A tak se do hlavy začnou vkrádat výčitky, jestli stačí v neděli vhodit při odchodu z kostela pár korun do košíku, jestli není správné začít dělat i něco navíc.

Svět sám o sobě by snad báječný byl. Mnohými zásahy člověka se z něj však časem stal nepřehledný labyrint strachu a utrpení, ve kterém je těžko se vyznat, aniž bychom cestou nezakopli. Stačí přece zapnout televizi a hned vidíme utrpení lidí po celém světě. V takové chvíli by se člověk rád rozdal, aby mohl všem a co nejvíce pomoci – a snad i odčinil svůj díl viny. Je mu ale jasné, že není v silách jednotlivce a asi ani celého lidstva, aby se nedělo příkoří, aby nikdo nestrádal a netrpěl. To bychom navíc předpokládali, že my sami už máme „hotovo“, tedy že na nás samotných už není co vylepšovat. Přitom, jak ví každý z nás nejlépe, uspořádat svůj vlastní život je leckdy mnohem těžší. Je

pak na místě propadat panice a depresím? Sám se bez mučení přiznám, že takové věty se mi hlavou honí často. Všechny pak asi pramení z poněkud sobecké otázky: „Obstojím?“ Ať už před Bohem, nebo sám před sebou, před bližními. Těhle otázky se ale nedokážu zbavit, ani když už se rozhodnu pomáhat. Vždyť pomáhat se dá i mnohem víc, tak jak může někdo říct, že to, co dělám já, stačí?

Jestli obstojím, nevím. Sám to stejně neposoudím, vím jenom to, že ať se budu snažit sebevíc, stejně to v mých očích nemusí být dost. A tak mám za to, že vlastně není důležité, jestli podávám pomocnou ruku, nebo rovnou spouštím záchranný člun. Podstatné je, že pomáhám. Mohu vyrazit jako dobrovolník do rozvojových zemí, angažovat se na veřejnosti nebo vystudovat teologii a zasvětit svůj život duchovní službě. Stejně tak se ale počítají i maličkosti: vynést kočárek do schodů, vzít staršímu tašku s nákupem a donést mu ji ke dveřím. I „obyčejná“ modlitba má ohromnou sílu. Pokud tedy své každodenní chování a práci budu konat s myšlenkou lásky k bližnímu, možná vykouzlím ne jeden úsměv na tváři – když už ne na lidské, tak na té Boží určitě. A svět tak sice nebude zcela báječný, ale alespoň o něco báječnější místo.

Saša Koukol

POHLEDEM FARÁŘE

Být s Ježíšem

„Když [představitelé židů] viděli odvahu Petrovu i Janovu a shledali, že jsou to lidé neučení a prostí, žasli; poznávali, že jsou to ti, kteří bývali s Ježíšem.“ (Sk 4,13)

No – a o to jde. Aby na nás bylo vidět, že s tím Ježíšem máme co společného. U Petra a Jana se to projevilo odvahou mluvit o své víře, jakkoliv jsou to takoví nymandi, kteří ještě před pár týdny prali sítě u Galilejského jezera. A přece vědí, co mají říkat, a také to říkají.

Kudy do toho? Jak je v tom napodobit? No – trik je pořád v tom „poznávali, že jsou to ti, kteří bývali s Ježíšem“. Ta síla není z nás, a jestliže se to budeme snažit tlačit ze svých sil, bude to křeč.

Předpoklad je osobní vztah. Co to znamená v praxi, asi nejsnáze nazřeme, když si předsta- ►

víme jakýkoliv mezilidský vztah. Dosadte si místo „Ježíše“ někoho sobě nad jiné blízkého – dle svého naturelu rodiče, kamaráda, přítelkyni, partnera...

S jistými výhradami se tam vejde i pes, morče...

Jak se ten vztah pozná? Inu, na prvním místě podle touhy být spolu. Touhy prožívat věci společně. Touhy být si blízku. Aspoň v myšlenkách, esemeskách... Hned v druhém sledu snahou tomu druhému porozumět. Pochopit, co by rád, co by mu

udělalo radost. Do třetice z toho vyplývá ochota k oběti pro druhého. Rádi investujete svůj čas, energii... Nelitujete hodinové cesty autobusem, abyste mohli strávit pár minut čas spolu. Drahý čas dumáte, co jí dát pod stromček, a pak hodiny hledáte na internetu, abyste našli ten správný odstín laku na nehty. A teď si tam dosadte Ježíše a přemýšlejte, jestli to sedne. Chci s ním být? Je modlitba a čtení z Bible spíš fajn, nebo spíš otravná povinnost? Zajímá mne Ježíšův názor? Pouštím ho do svého života? Nebo si některé oblasti svého života nechávám jen pro sebe? Když už ten názor poznávám – zařídím se podle něj? Co bych měl udělat, aby byl Ježíš rád? Co je vlastně v mém životě jinak, protože jsem křesťan?

O tomhle se pak dá mluvit. O tom, jak Ježíš mění lidské životy. Jak změnil ten můj, a proč si myslím, že to je změna k lepšímu. Když to opravdu bude změna k lepšímu, ono už to nenechá chladnými ani lidi kolem nás.

Jaroslav Pechar, foto: Benfoto

BIBLICKÉ PŘÍBĚHY DNES

I Petr byl člověk

Dnes jsem zvolila biblický příběh z Matoušova evangelia, kapitoly 26, verše 69.–75. Příběh je o tom, jak Petr třikrát zapřel Ježíše. Možná se divíte, proč v předvánoční době píšu o velikonočním příběhu... Když se na tento příběh ale podíváme z jiného úhlu pohledu, zjistíme, že v něm může jít také o jiné upozornění než jen o Petrovo zapření a že není jenom o tom, jak jsme hříšní. Nyní tedy jen v krátké rekapitulaci shrneme základní děj příběhu.

Ještě před Ježíšovým rozsudkem o jeho ukřižování seděl jeden z jeho učedníků, Petr, venku na nádvoří. Přišla k němu služka, která si ho pamatovala, a řekla mu: „Vždyť ty jsi přece byl s tím Ježíšem Galilejským!“ Ale Petr jí hned odsekl, že vůbec netuší, o čem to mluví, že se nejspíš úplně

pomátla... Pak raději vstala a ubíral se pryč, směrem k vstupní bráně. Tam stála skupinka lidí, kteří se o něčem bavili. Uviděla ho ovšem další žena a ta nahlas v té skupince zmínila, že to je ten, co se zná s Ježíšem Nazaretským. On to však zaslechl a zase se bránil, že nikoho takového nezná. Kousek dál stála další skupinka lidí, kteří si byli pevně jisti tím, že Petra viděli v Ježíšově společnosti, a tak mu říkali, že už jeho nářečí ho prozradilo. On však byl již celý nervózní a potřetí odvětil, že ho nezná. V tu chvíli ale zakokrhla kohout a on si vzpomněl na to, co mu Ježíš předpovídal a on tomu nevěřil. A velmi se rozplakal...

Lidé jednají ve stresových situacích často zcela jinak než v prostředí, ve kterém se cítí dobře, kde nejsou pod nátlakem druhých. Dovolují si tedy

domnívat se, že v podobné situaci musel být i Petr, a právě proto jednal takto. Dalším možným fak-

Petr zapírá Ježíše

torem může být strach, že si druzí budou na něho ukazovat prstem a odsuzovat ho, když řekne, že se s Ježíšem zná. Strach a vypjaté stresové situace

z nás dělají úplně jiné lidi, než jací ve skutečnosti jsme. Normálně vstřícní a milí lidé se změnění na nepříjemné bytosti se zamračeným výrazem na tváři, lidé extravertní povahy se stanou uzavřenými introverty, u kterých by nás nenapadlo, kdybychom je neznali, že za normálních okolností to jsou lidé velmi komunikativní. A třeba lidé introvertního charakteru se uzavrou ještě více do sebe a přestanou s okolním světem zcela komunikovat.

Zásadní problém ovšem je, že ani tehdy Petr ani my dnes si neuvědomujeme, že se v takovýchto situacích chováme a vypadáme jinak než normálně. Většinou si to uvědomíme, až když nás na to někdo upozorní a zeptá se, jestli se něco neděje... Důležitým poznatkem ale zůstává, že ani za dob Petrových a ani dnes se na nás Ježíš s Hospodinem za to nezlobí a nevyčítají nám to, ale mají nás rádi takové, jací jsme.

Majda Lapáčková

HUMANS OF ČCE

Ilona Chrastilová

Členka seniorátního odboru mládeže Brněnského seniorátu

ČCE je nedílná součást mého života vlastně od narození. Ať už chci, nebo nechci, prostředí naší církve mě ovlivňuje skrze spoustu skvělých a inspirativních lidí, kteří mi svým příkladem ukazují různorodý život víry, díky kterým si uvědomuji každodenní Boží blízkost a spoustu z nich mohu hrdě nazývat svými přáteli.

foto: Bohdan Chrastil

MOJE CÍRKEV

služebníci Páně

(ordinace výpomocných kazatelů, Praha-Kliment, 17. 10.)

foto: ARo

Periferie církve

Opěrné body na okraji

Otevřený dopis Českobratrské církvi evangelické z Ústeckého seniorátu (ČB 7+8/2021) byl začátek nebo prostředek diskuse, ale zcela jistě ne její konec. Do jednání na nočních online konferencích už jsou zapojeni lidé z několika seniorátů. Chceme se s vámi na stránkách Českého bratra v následujících měsících podělit o to, co děláme a o čem přemýšlíme, protože cítíme, že se to týká nás všech. Jak jsme na to přišli?

Křesťané měli od počátku jasno v tom, že se slouží u stolu a tam, kde je to potřeba. Diakonii jsme pochopili a vzali za přirozený projev svého života s vírou.

Abychom mohli sloužit, vybudovali jsme dobrou strukturu církve v prostoru. Je zakotvena a opečována. Proto, aby mohla sloužit tam, kde je to potřeba. Sbory jsou ideálně jako výškový tábor (německá praktická teoložka Isolde Karle používá metaforu opěrného bodu či základny), ze kterého můžeme sloužit svému nejbližšímu okolí. Lokálně a se znalostí podmínek.

Ve společnosti cítíme „slepé skvrny“ (Daniel Prokop), kterým musíme věnovat pozornost, jinak se z nich stanou časované bomby. Tato místa (samozřejmě také mimo problémové lokality pohraničí) ztížených podmínek pro život byla oblíbený cíl Ježíšova působení. Naštěstí i v nich máme výškové tábory či opěrné body, ze kterých můžeme pomáhat tam, kde je to třeba. Slovem, přítomností, společenstvím, přinášením naděje pro každý lidský život v jakýchkoliv situacích.

Mnoho z toho se děje a s obětavostí všech funguje. Ale taky dochází dech. Ne, protože by se málo platilo, hodně utrácelo a jenom nadávalo. Naopak, v bojových podmínkách, svépomocí a na hraně důstojnosti se přibližujeme těm, za kterými na okraj přicházíme. A částečně to taky není špatné. Ale pokud použijeme termín udržitelnosti, tak ta už se počítá jen na jednotky let. Nejen finanční, ale také lidské síly se takto opotřebovávají rychleji.

A otázka zní, jestli jako křesťané cítíme, že projevem naší víry v každém čase a za každých společenských podmínek je být nablízku těm, kteří jsou vyloučeni, na okraji a v beznaději. A tak jestli není naším společným cílem výškové tábory na periferii chtít mít?

Nikoli buď, a nebo. Ale společné vědomí odpovědnosti za ty, ke kterým nás Ježíš poslal. To vědomí se může projevit tak, že ve svém sboru (ve kterém nemusíme vybírat moc na saláru, protože nám předci zajistili nájemní domy a dobré výchozí podmínky) budeme myslet na

lokality, kde nevidíme jen slabé sbory, ale především slabé rodiny s nízkými příjmy, samoživitelky, seniory s nízkými výměry důchodů, lidi po výkonu trestu a chybějící sociální služby. A budeme zrovna tam chtít, aby naše církve žila a sloužila a budeme se chtít k této práci přiznat také svými finančními prostředky.

Jsem moc ráda, že mohu po pěti letech psát se spoustou dobrých zkušeností. V mnoha případech se jednotlivé sbory a jejich členové ►

se svými rodinami k různým projektům hlásí a podporují je. Mám velikou radost z každé návštěvy a každé možnosti mluvit přímo na místě o tom, co zde děláme. Jsem ráda, když někdo

řekne, že mu to připadá důležité. Dává smysl dělat smysluplné věci spolu. Díky za to, co se děje, a těším se na všechno, co se teprve stane.

Juliana Hamariová, farářka v Černošíně

PŘEDSTAVUJEME

Poradní odbor organizační a právní

Synodní rada disponuje mnoha poradními odbory, které se zabývají různou, úzce specializovanou agendou. Protože poradních odborů je velké množství a není jednoduché se v nich zorientovat, připravili jsme cyklus, v jehož rámci se na jednotlivé poradní odbory zaměříme. Oslovili jsme zástupce konkrétního poradního odboru a položili mu následující otázky:

1. Představte prosím krátce váš poradní odbor.
2. Čím se aktuálně zabýváte?
3. Co vás těší, co se vám daří, a co vám naopak dělá největší starosti?
4. Jaké impulzy byste chtěli církvi předat do budoucna?

Tentokrát jsme oslovili Jana Plecháčka, předsedu poradního odboru organizačního a právního.

1. V názvu PO je sice uvedeno organizační a právní, v zásadě se ale činnost odboru soustřeďuje na návrh úprav církevního zákonodárství, případně na výklad církevního zřízení a řádů.

Zpracováváme řadu úkolů uložených synodem, aby je synodní rada mohla předložit na příštím synodním zasedání. Kromě toho se zabýváme také úkoly, které vyplnou z usnesení synodní rady, připravujeme pro ni podklady pro výklad řádů nebo odpovědi na dotazy, které nám

synodní rada předloží. A někdy, když to z naší průběžné práce vyplyne, podáváme synodní radě podněty ke zpracování potřebných témat.

Vzhledem k tomu, že většina našich výsledků je určena pro jednání synodu, řídí se náš pracovní cyklus právě cyklem synodů, a jednáme tak především v období od září do března, kdy se sejdeme obvykle pětkrát.

2. Zase tím, co nám připravil synod. Takže třeba připravujeme změny řádů, které by upravily počty zástupců seniorátů na synodu, nebo mají pomoci zkrátit dobu nutnou pro proces sloučení sborů. Musíme někdy napravit i nějaké opomenutí v už schválených úpravách (i to se bohužel občas stane). Budeme také pokračovat v dopilovávání Řádu pastýřské služby, o potřebě a vhodnosti úprav budeme mluvit také se členy pastýřských rad. A předpokládám, že se už brzy budeme zabývat tématem regionálních sborů nebo úkoly, které vyplnou z práce komise pro reformu správy církve.

3. Těší mě, že máme dobré a dělné společenství. To musím opravdu pochválit. Díky tomu se nám daří zvládnout každoroční finiš před uzávěrkou

Současní členové POOP:

Daniel Bartoň, Adam Csukás, Michaela Kopecká, Vladimír Kopecký, Olga Navrátilová, David Nečil, Jan Plecháček – předseda, Jaroslav Tomášek, Vladimír Zikmund (za SR)

synodních materiálů. Trochu nám začíná dělat starosti dědictví, které si s sebou táhneme v podobě dosavadních řádů. Ty jsou ve svém

konceptu velmi staré a tváří v tvář měnícím se potřebám a podobě církve vnímáme, že začínají být zátěží.

4. To souvisí s předchozím. Proměna situace, na kterou jako církev musíme reagovat, s sebou podle všeho přinese i potřebu důkladné proměny celého komplexu církevních řádů. Důležité bude pracovat na tom, aby církevní řády nebyly složitější, ale spíš jednodušší, a aby reflektovaly velmi rozdílnou situaci i podobu práce našich sborů, přitom ale napomáhaly držet církev jako dobré a funkční společenství věřících lidí a jejich sborů.

připravila ARO

BILANCE

Patříme k sobě

Ohlédnutí za působením na pozici synodního seniora

Práce synodní rady je z velké části prací na jednom z úseků dlouhého procesu. Navazovali jsme na to, co udělaly synodní rady před námi. Z toho plyne, že řada věcí či událostí nám byla v nějakém stavu svěřena a na nás bylo dílo buď dokončit, nebo udělat zase část a předat dál ku dalšímu zpracovávání a zlepšování nové synodní radě.

Obecně – pokračovali jsme v procesu dospívání církve po roce 1989. Jak v rozhovorech a přípravě přechodu na finanční nezávislost na státu, tak také v podporování proměny naší mysli. Měli jsme či ještě v sobě máme totiž docela hluboko mindrák menšiny, která je stále v pohotovosti ku obraně svých pozic. Stále se učíme žít svobodně. Nejsme ničí třídní nepřátelé, není žádná institucionalizovaná moc, která by nás hodlala zahubit. Jak naše církev bude vypadat, jak budou žít sbory, kolik budeme mít farářů, záleží jen na nás. To musíme vzít více za své a nebát se toho.

Jsem rád, že je mnoho projevů života církve, které dokládají, že se nám to daří. Existují sbory, kde se slovo Boží řádně zvěstuje a lidé rádi a vděčně přicházejí. Myslím, že přibývá shromáždění, po jejichž skončení si jen tak broukneme, dobrý, jsem rád, že jsem tu dnes byl.

Mám radost z precizní práce ústřední církevní kanceláře. To, že důležité pozice jsou obsazeny výtečnými lidmi, není samozřejmé. Raduji se z blízkého vydání vydání evangelického zpěvníku, z poctivé a dobré práce Diakonie a škol Evangelické akademie.

Jsem rád, že jsme přijali strategický plán.

Jsem docela hrdý na to, jak jsme zvládali období pandemie. Jistě, s odstupem vidíme, že některé věci šlo řešit lépe, ale jen kdo nic nedělá, nic nepokazí.

V našem funkčním období jsme si užili různých výročí, to byla práce navíc pro synodní radu i pro ÚCK.

Co se nedařilo, co mně vadilo? ►

Vadilo mi zjednodušující nálepkování. Bez bližších znalostí přilepíme nálepku tradiční nebo konzervativní sbor, výborný nebo děsný farář, krmíme představu, že v Čechách jsou sbory na vymření, zatímco na Moravě jen kvetou. Myslím, že si tím ubližujeme a komplikujeme vzájemné domlouvání. Z více než stovky návštěv sborů dosvědčuji, že stanovit obdobná zjednodušující

měřítka není možné. Konzervativní sbory se vyskytují na Valašsku i v Brně a Praze, zrovna tak jako se v těchto místech vyskytují sbory moderní a akční. Situace např. v severních Čechách je svízelná, ale v něčem paradoxně jasnější a lépe uchopitelná. To, co už v severních Čechách vědí, ještě nevědí v některých moravských sborech. Že totiž záleží na nich a že bez víry a s pěti stovkami saláru ročně prostě samostatným sborem s farářem za nějaký čas nebudou.

Nevadila mně kritika ať mé osoby, nebo synodní rady, nebo ÚCK. Není to příjemné, ale myslím, že jsme byli schopni kritiku přijmout. Vždyť každý vrcholný orgán má už ve svém základním nastavení, že bude kritizován. Vadilo mně laciné obviňování bez ověření faktů, bez snahy přečíst něco od začátku do konce, zalistovat církevními řády, podívat se na usnesení synodů.

Těžce jsem nesl hrubosti, které museli vyslechnout pracovníci ÚCK, kteří vlastně plní zadání synodů a synodní rady. Hodně se zadíraly pod kůži zjednodušující soudy, které užívají slůvka nikdo, nikdy, všichni, každý, vždycky atp.

V drtivé většině byla tato tvrzení nepřesná a zraňovala nevinné.

Nové synodní radě předáváme církev v situaci, kdy po desetiletích rozhovorů a příprav, jak to bez těch státních financí uděláme, nastává čas činů. Čas slučování, rušení a snad i rození nových sborů. Nerad užívám termín malý sbor, co když se pletu a málo lidí dělá dobrou práci? Spíše máme sbory, které splňují kritéria pro svou samostatnost, a sbory, které tato kritéria nesplňují. Od poloviny devadesátých let existuje několik pokusů tato kritéria stanovit, naposledy je stanovil synod v roce 2018. V současnosti pracujeme na ještě větší přehlednosti těchto kritérií, věřím, že synodu v roce 2022 budou předložena.

ekumenické nešpory na Bílé hoře, 8. 11. 2020

Synodní rada v součinnosti s ÚCK a mnoha moudrými lidmi z církve připravuje půdu pro vznik tzv. regionálních sborů. Nebudu zde rozvádět, oč jde, materiálů k tomu je dost, například rozhovor na našem webu. Je to jedna z možností, jak mohou být sbory spravovány. Je to pomoc pro řešení problémů sborů, které kritéria pro svou samostatnost nesplňují. Jen těžko se nám však daří prolamovat nedůvěru k tomuto dílu. Myslím, že problém tkví v tom, že každou změnou, ať sloučením, regionálním sborem, nebo jiným řešením, prostě něco ztratíme. Něco však získáme. Jako když k tomu, kdo je v nouzi a hrozí mu utonutí, přijede záchranný člun

a dotyčný jej odmítne, že chce jiný, lepší, větší, že se mu do toho, který připlul, všechno nevejde. No, skutečně nevejde. Ale pořád lepší odplout s málem než utonout. Avšak, jak píšu na počátku, stále ještě je vše v našich rukách, hlavách, srdcích, v naší víře, ještě pořád se s tím dá něco dělat, stále je čas na modlitby, zázraky, konkrétní činy.

Vážím si práce laiků, kurátorů, varhaníků, učitelů nedělní školy, všech, kdo nejsou vůči svému sboru neteční. Vážím si práce farářů a mám o ně strach, aby snad na ně neútočilo více skepse než naděje. Jsem vděčný za službu kaplanů v nemocnicích, věznicích, armádě.

Nové synodní radě bych doporučil nebát se omezovat počty toho, co koná, nebát se říci – ne, to už nezvládneme. Jsem přesvědčen, že podstatná je kvalita, ne kvantita.

Závěr? Patříme k sobě. Od Aše po Pozdětchov. Hledejme vynalézavě, jak o sobě více vědět, jak se více navštěvovat, jak odstraňovat předsudky, které v nás možná vězí hlouběji, než tušíme. To pomůže všem nám, momentálně zdatnějším i momentálně vadnoucím.

Přeji vše dobré,

Daniel Ženatý

foto: Jiří Štástka (Člověk a víra)

BILANCE

Důvěra v Boží přítomnost jako posila a vzpruha

Ohlednutí za působením na pozici synodního kurátora

21. listopadu končí funkční období synodní radě, do které jsem byl před šesti roky zvolen na pozici synodního kurátora, to znamená laického představitele církve. Na to období budu vzpomínat především s velkou vděčností všem, kteří stáli po celou dobu při mně. A neměli to vždycky snadné. Nechtěl bych se dál rozepisovat, na koho v této souvislosti myslím. Snad zmíním jen jednoho, a to Pána Boha. Myslím, že důvěra v jeho přítomnost nám všem v synodní radě byla posilou a vzpruhou.

Co to období znamenalo pro mě? Sám sebe se někdy ptám, jestli se naplnily mé představy, se kterými jsem před lety začínal. Nevím. Naštěstí mi nyní nikdo nemůže předhazovat nějaké předvolební sliby. Takovou kampaň jsme totiž nedělali. Očekával jsem, že se budeme muset vyrovnávat s postupným přechodem církve na samofinancování. To téma se ale ukázalo mnohem širší než jen statistiky a hospodářské výkazy sborů. Snad

právě na tom jsem si potvrdil, že pouze hospodářská síla sboru není měřítko jeho životaschopnosti.

To je asi takový můj kšaft. Už jsem se o tom zmínil ve zprávě synodní rady na posledním zasedání synodu. Abychom víc přemýšleli o tom, co pro nás znamená náš sbor. Jak ve sboru máme žít. Jak motivovat druhé ke sdílení v práci, odpočinku i třeba ve vzdělávání. Jak nezapomínat na údržbu svých nemovitostí. A hlavně zda plníme alespoň trochu poslání místní církve, to je lidí zasažených dobrou zprávou o Ježíši, lidí nesoucích naději světu kolem nás. Podoba našich sborů a celé církve je jen odraz naší víry. Nesoustředíme se tedy jen na to, jak přežít, aniž bychom se bavili o tom, proč vlastně. Co můžeme dělat právě tam, kde každý z nás žije. Je to z mé strany taková agitka. Ale než se jí vysmějete, zkuste se nad tím zamyslet! Podívejte se v této souvislosti třeba na novou školu Filipku v Brně, která dělá dobrou práci a mám z ní radost. ▶

Když jsem nastupoval do synodní rady, očekával jsem, že na nás změny v církvi budou doléhat intenzivněji. Věděli jsme, že se musíme vypořádat s přechodem na samofinancování. S tím, že nám stát v budoucnu již na provoz nedá ani korunu. Po přechodnou dobu sice dostáváme finanční náhrady, ale čím dříve si zvykne na svou vlastní soběstačnost, tím víc z těchto náhrad můžeme vložit do projektů s nějakým společenským přesahem. Ukázalo se, že za těch šest let nedošlo k velkým změnám. Je to známka odolnosti, víry, nebo to teprve přijde. Jen později, než jsme si mysleli?

Hodně nás svazuje přemýšlení o budoucnosti s více méně tradičním rozložením sborů a seniorátů, jak v průběhu let a v různých společenských podmínkách vznikaly. Tam kde máme kostel, musíme udržet sbor! Přitom lidí v těch kostelech je výrazně méně. A hlavně víme, že v nejbližších letech budou klesat i počty farářů. To berme jako fakt. Prostě odcházejících farářů do důchodu bude v nejbližších letech víc než nových kazatelů, přicházejících z fakulty. Proto jsme se tolik věnovali, věnujeme a určitě se budou věnovat i ti po nás, jak vést lidi k přemýšlení o výhodách spojování do větších sborů, kde lze s více lidmi lépe rozvíjet nejrůznější činnost.

Těší mě, že jsem mohl být u toho, když se promýšlely a formulovaly dílčí úkoly Strategického plánu ČCE do roku 2030. Mělo to smysl. Každé-

mu, kdo nad strategickým plánováním v církvi ohrnuje nos, já říkám, že to, co synod v roce 2019 přijal, není manažerský nástroj pro vybudování lepší církve. Spíš to je souhrn úkolů v celé škále oblastí, kterým se stejně musíme věnovat. A těší mě, že většině dílčích úkolů je pozornost průběžně věnována.

Z rozvojových projektů jsem se nejvíce podílel na vzniku a fungování grantového systému. O tom již bylo napsáno dost, a je tak vidět, že se v mnoha sborech dělají dobré věci. Nechť jsou podporovány. Těší mě, že se již připravuje správa žádostí a schválených projektů v novém informačním systému, který celou agendu ještě zpřehlední a zjednoduší. Doufejme!

V rámci své funkce jsem se dostal ještě do dozorčí rady Diakonie, do kuratorií rekreačních středisek, na jednání investičního výboru, představenstva Realit ČCE, do ekonomického poradního odboru a stal jsem se jednatelem nakladatelství a knihkupectví Kalich. Velmi zajímavá je také práce v komisi pro reformu správy církve, která má za úkol připravit funkční model církve s odpovídajícími kompetencemi na všech úrovních – farní sbor, seniorátní sbor, povšechný sbor. Vedle toho jsem zpracovával reporty ze seniorátních výborů pro synodní radu. A když k tomu připočítám setkání v rámci naší církve i ekumeny s řadou inspirativních lidí, musím říct, že to bylo pestré a zajímavé!

Již dnes dostávám otázky, co budu dělat, až v Praze skončím. Nedokážu na to jednoznačně odpovědět. Žádný další zaměstnanecký poměr již neplánuju. Snad budu mít víc času na manželku a vnoučata, snad budu ještě občas zván na kazatelnu jako výpomocný kazatel, snad si najdu čas na výlety. To už bude závislé na tom, dá-li Pán.

Do této funkce jsem vstoupil jako čerstvě ordinovaný výpomocný kazatel. Přiznávám, že jsem se s oběma rolemi nějakou dobu sžíval a učil jsem se je. Jsem přesvědčen, že mi právě souběh obou rolí pomohl se s oběma vyrovnat. Jestli dobře, to už nechám na vás.

Vladimír Zikmund, foto: Benfoto

Z REGIONŮ

Jdeme „tomu“ naproti

Dolní Žleb je bývalá vzkvétající obec na hranicích, nejsevernější sídlo na levém břehu Labe, poslední vesnice, do které už nevedla silnice. Nyní již tři desítky let vede. Je to též mekka skalních lezců, místo klidného chalupaření, průjezdní bod cykloturistů, a jako osada již součást statutárního města Děčín. Tedy náš rajon.

Pozdně barokní kostel Nejsvětější Trojice ve správě podmokelské farnosti stále stojí, a to

především díky příležitostné péči, řešící to nejakutnější. Otevřen je pouze na štědrý den, když místní děti hrají a zpívají koledy, a pak taky na Noc kostelů. A teď konečně i k bohoslužbám!

Na sobotní podvečer 9. října jsme si dovolili kostel zapůjčit a do jeho interiéru pozvat místní obyvatele, lezce, horolezce, poutníky, kolemjdoucí či na kole kolemjdoucí. Bohoslužby vedl děčínský farář Tomáš Matějovský, hudební složku obstaral Ladislav Moravetz. Profesionálně zajištěno dokonale, očekávání příchodu porůznu pozvaných bylo však nemalé. Malá totiž byla odezva obdobného pokusu předchozího a zároveň prvního, který ve stejném složení proběhl před dvěma lety. Loni z důvodu covidu nekonáno.

Úvodní nesmělé zvonění na jako zázrakem držící zvon avizovalo zázrak další a větší – kostelík v půl šesté z půlky plný. Sešlo se nás cca 30. Ti, co měli přijít, tentokrát přišli – místní, chalupáři, sportovci. A také ti, kteří do Dolního Žlebu přijeli a přišli právě kvůli bohoslužbám.

Radost ze společně prožitého podvečera podtrhly výsledky toho dne konaných parlamentních voleb. Zvonění na kupodivu stále držící zvon bylo pochopitelně Pánu Bohu ke cti a slávě, ale taky zvonění vítězné. Prostě vydařená sobota.

Víc než kdy jindy se těšíme na bohoslužby v Dolním Žlebu „nejen pro horolezce“ v roce 2022. Třeba se potkáme i s vámi.

Pavel Randák, FS Děčín

Vzpomínka na Hanu Jüptnerovou

V roce 2013 bylo pěkné letní počasí, a tak jsme se s manželkou dohodli, že pojedeme do České republiky. Pojedeme do vlasti našich předků, kterou po roce 1803 opustili a usadili se v Polsku, v Zelově. Tady postavili svůj kostel, aby

mohli v poklidu vzdávat čest Bohu podle svých přání a návyků. Vždy však je vedla touha do země otců. V písničkách vzpomínali: „Kde domov můj, kde domov můj“ – to jsem si zpíval jako malý chlapec, anebo „Až přijde čas, vrátím se zas do krásné vlasti, tam kde domov můj“.

V časopise Český bratr jsem našel informaci o sborech a rekreačních střediscích, kam je

možné jet na dovolenou. Tam se také psalo o městečku Vrchlabí, které není příliš vzdáleno od polské hranice v blízkosti města Szklarska Poręba. Tak jsme se dohodli s farářem Petrem Chlápkem o možnosti ubytování a návštěvě vrchlabského českobratrského sboru. Když jsme ale přijeli do Vrchlabí, místní farář se zrovna chystal na dovolenou, a tak se nám věnovala členka sboru Hana Jüptnerová. Často jsme se společně potkávali odpoledne na farní zahradě anebo spolu chodili na procházky po městě.

Díky přímlově paní Jüptnerové nás vzala sestra Petra Bártová do Herlíkovic u Strážného. Navštívili jsme také místní muzeum textilu, kde jsme viděli stroje a přístroje, které s sebou přivezli Češi do Zelova a využívali je až do druhé světové války. Během let naše korespondence s paní Jüptnerovou ustala, až najednou nám naše drahá přítelkyně poslala koncem roku 2019 přání. Já jsem jí pak poslal nazpátek přání pokoje v duši, aby se zhojilo to, co bolelo, a aby měla v novém roce v očích jen slzy štěstí. To byla naše poslední korespondence.

V Bohu máme naději, že se zase potkáme v té nové zemi, kde není žádná bolest a slzy, kde bude jen věčný pokoj, radost a milost.

Jaroslav Stejskal, Polsko

GENERACE

Bojoval dobrý boj

Za farářem Janem Hudcem (30. 11. 1950 – 23. 9. 2021)

„Dobry boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru zachoval.“ (2Tim 4,7)

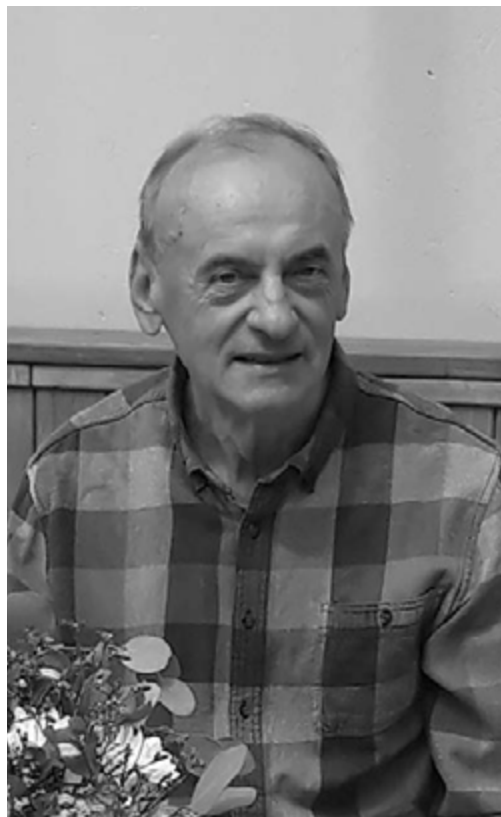
Tato Pavlova slova z listu Timoteovi byla to první, co mne napadlo při vzpomínce na Jana

Hudce. Tento jeho běh začal v zábřežském sboru v rodině zelowských reemigrantů. Zde dozrál jeho vztah k Hospodinu, zakotvení v evangeliu, radost z přírody, hudby a zpěvu. Než začal slou-

žit v církvi, vystudoval průmyslovku, oženil se s mladou farářkou Pavlou Petrovou, pracoval jako garanční technik a ještě v Zábřeze se jim narodily dvě děti. Teprve poté nastoupil na svůj první sbor v Uherském Hradišti. Zde se zasloužil o získání vily Doubravka, objektu v Luhačovicích, který sloužil nejen členům kazatelské stanice, ale také rekreaci. Z Uherského Hradiště přešel Jan Hudec na Valašsko, nejprve na horní sbor ve Vsetíně a poté do Liptálu. I zde kromě pilné práce pastýřské věnoval své síly různým stavebním projektům. Po letech služby na Valašsku se rozhodl vrátit do rodného kraje a přijal pozvání do sboru v Hrabové. Také v tomto sboru se projevila nejen jeho zapálenost pro nesení evangelia, ale také péče o hmotné dědictví předků. A tak se hrabovský kostel dočkal zřízení regionálního muzea ve sklepních prostorách a zejména opravy věže a unikátní hvězdárny. Jakoby se v Janu Hudci vrátila osobnost bratra vikáře Šedého, kterého si oblíbil.

Bratr Jan nebyl farářem, který by zůstal uzavřen na faře a v kostele. Svým obdarováním tyto brány dokázal otvírat, a přibližovat tak život církve i širokému okolí. Ať již to bylo v městských sborech jako Hradiště a Vsetín, nebo pak v těch venkovských, kde se život sboru prolínal s životem obce. Již při působení na Valašsku spolupracoval s partnerským seniorátem Sulzbach – Rosenberg, účastnil se projektu Budujeme mosty, ve kterém koordinoval spolupráci učitelé církevní mateřské školy z partnerského bavorského seniorátu a několika vsetínských mateřských škol. Na jeho posledním působišti mu na srdci ležela otázka smíření mezi Čechy a Němci, neboť v tomto kraji byly tyto vztahy silně poškozeny událostmi roku 1938, ale pak i odsunem v roce 1945. A tak v květnu 2015 se podařilo uskutečnit projekt Krok ke smíření, v jehož rámci se konaly také ekumenické, česko-německé bohoslužby na hřbitově v Leštině, kde se nachází pomník k odsunu německých obyvatel. V roce výročí Lutherova vystoupení v Německu pak jako symbol ekumeny byl opět přítomen host z dě-

kanátu Sulzbach – Rosenberg, který se účastnil nejen bohoslužeb, ale i sázení kunvaldské lípy u bývalého kostela německé evangelické církve v Zábřehu.

Velkou Honzovou láskou byl také zpěv, a tak nemohu nevzpomenout na jeho práci se zpěváky v Liptále, Hrabové a Zábřehu. Zejména působení v Zábřeze mělo své kouzlo, neboť tam Jan symbolicky navázal na službu svého otce, u kterého se dost současných zpěváků učilo své první písně. Chvilé nad notami a klavírem či varhanami asi pro mnohé z nás zůstanou právě těmi nezapomenutelnými. Vždyť zde se úročila veliká radost nad evangeliem, která pozvedá lidskou duši z běžných starostí tohoto světa do laskavé náruče našeho tvůrce. V této náruči již nyní spočívá i náš milý bratr Jan, když v kruhu svých blízkých s počátkem podzimu směl doběhnout do cíle. Buď Bohu sláva za jeho dílo.

Vlastislav Stejskal, FS Zábřeh

PALIATIVNÍ PÉČE V DIAKONII

V hospici to žije

S Naděždou Matochovou o práci v diakonickém hospicu CITADELA

Co vás přivedlo k paliativní péči?

Vážná nemoc mého bratra. To mě možná nasměrovalo k tomu pracovat s lidmi, kteří se dostávají na hranu života a potřebují podporu. Neměla jsem za cíl pracovat přímo v Diakonii. Ale když jsem si hledala po mateřské práci, Diakonie se nabídla. Jsem tu šestnáctým rokem a užla jsem dlouhou cestu. V hospici jsem začínala na pozici pečovatelky, pak jsem byla zdravotní sestra, poté zástupkyně staniční sestry, dnes jsem vrchní sestra a vedoucí hospice.

V čem se liší hospic od jiných medicínských zařízení?

Odlišností je více. Pracovala jsem dříve v akutní medicíně. Tam jsme se zaměřovali hlavně na diagnózu. V paliativní péči se zaměřujeme na člověka. A nejen na pacienta, bereme v úvahu i jeho příbuzné či blízké, což je myslím u hospice to nejvíce specifické. Podporu potřebuje celá rodina, a to nejen když je jejich blízký u nás hospitalizován, ale třeba i rok poté, co zemřel.

Jaké věkové kategorie najdeme mezi hospitalizovanými v hospici?

Nejde jen o staré lidi, jak si to běžně představujeme. Jsou tu i lidé docela mladí, na jejichž nemoc je medicína bohužel zatím krátká. I jim se hospic snaží pomoci, ať netrpí bolestí a dalšími neduhy, které jejich nemoc přináší.

Co pro vás bylo při vašich začátcích v hospici nejtěžší?

Když jsem poprvé musela mluvit s příbuznými hospitalizovaného, odpovídat na jejich otázky, vnímat jejich emoce. A dodnes je to pro mě vlastně nejtěžší. Umírání – to chápu jako součást života. Ale komunikace s blízkými umírajícího, to myslím nás, personál, vyčerpává nejvíce. Z druhé strany nás

Slavnostně uveden do provozu byl hospic CITADELA v roce 2004. Vedle paliativní péče poskytoval od počátku i další služby pro seniory – například sociální pobytové služby. Do roku 2019 působil jako samostatné středisko Diakonie. Od roku 2020 je součástí nově sloučeného střediska Diakonie Valašské Meziříčí.

práce s rodinou profesně asi nejvíce naplňuje. Takže to má takové dvě zajímavé polohy.

Řekla jste si někdy v průběhu těch šestnácti let – už nemůžu, už to dělat nechci, musím odejít?

Několikrát.

Ale neodešla jste.

Tvoříme úžasný tým lidí, kteří si navzájem důvěřují, protože bez toho hospicové povolání vykonávat nelze. To vás nakonec vždycky podrží. Stejně jako setkání s pracovníky dalších hospiců. Jezdíme takto třeba do Špindlerova Mlýna. Tam zjistím, že problémy, které mě užírají, jsou ve všech hospicích podobné, že v tom nejsem sama. A hlavně – to povolání má opravdu smysl.

Máte nějaký svůj způsob, jak si od práce odpočínáte?

Na zahrádce. A také strašně ráda lyžuji. Dřív jsem samozřejmě dělala tu chybu, že jsem se prací vyčerpávala a následkem toho měla i nějaké zdravotní problémy. Nedovedla jsem vypnout

Naděžda Matochová

a práci jsem si nosila v hlavě domů. Musela jsem se to odnaučit a vedu k tomu i svůj tým. Když nebudeme umět odpočívat, zničíme se a pak nepomůžeme nikomu.

Kdyby se k vám teď někdo přihlásil, že chce pracovat v hospici, co byste mu řekla, jak byste ho připravila?

Řekla bych, ať přijde. A připravit se? To asi moc nejde. Já si myslím, že stačí prostě jenom chtít pomáhat. Nabízíme stáže, aby si zájemci mohli vyzkoušet, co práce v hospici prakticky obnáší a vytvořili si o ní vlastní představu. Člověk to musí prožít, a buď ho to povolání chytne, nebo nechytne.

Který zážitek z hospice vám nejvíc zůstal v paměti?

Nedávno k nám přišla paní v celkově velmi vážném zdravotním stavu. Dcera se o ni snažila starat, ale strašně ji to vyčerpávalo. A ke všemu se jejich vztah dost pokazil. Naše péče ale dala paní natolik psychicky i fyzicky dohromady, že mohla z hospice na Vánoce domů. S dcerou je prožily nádherně, pekly spolu cukroví, usmířily se. Maminka se pak do hospice vrátila a zanedlouho umřela. Ale smířeně. Celá rodina to přijala. Takové zkušenosti působí na každého z nás, ať už tady pracuje jako údržbář, nebo jako ředitel. Motivují nás a ženou dál. Ze svých začátků si vzpomínám na podobný zážitek, když jsem ještě jako sestřička pečovala o paní ochrnutou na půl těla. Díky léčbě bolesti a sdílení s rodinou se ještě před smrtí dočkala vnoučat a stačila se s nimi potěšit. Asi tehdy mi nějaký vnitřní hlas řekl – ale jo, holka, tady asi budeš chtít pracovat pořád.

Co dělá pacientům v hospici radost?

Navštěvují nás třeba děti z mateřských škol. Když s našimi lidmi něco vyrábějí nebo třeba stříhají kytičky na zahrádě, je to prostě nádherná věc. Vnučka jedné naší bývalé klientky přiváží na naši zahradu ovečky. Zavedli jsme také canisterapii. Když přijde pesek, tak to potom je úplné haló. A nesmím zapomenout na dobrovolníky, kteří nám chodí pomáhat. Může to znít zvláštně, ale v hospici to docela žije.

Adam Šůra

DUŠEVNÍ ONEMOCNĚNÍ

Nebojte se nás

Vyprávění o tom, jak může pomoci sociálně terapeutická dílna lidem z duševním onemocněním

Desítky klientů se zájmem o rozvoj pracovních návyků prošly sociálně terapeutickou dílnou, kterou před čtyřmi lety otevřelo diakonické středisko CESTA. Klientkou zařízení v Uherském Hradišti je i paní Tereza, která dílnu navštěvuje už několikátým rokem. Díky tomu našla i vlastní zaměstnání, které ji moc těší. „V dílně mi pracovníci pomohli s přípravou na pohovor, co říct, jak se vhodně obléct, na co se zeptat,“ vzpomíná. Co se pracovních návyků týče, oceňuje zejména výcvik v trpělivosti a samostatnosti. Zvládá díky tomu lépe i psychické výkyvy, které provázejí její duševní onemocnění. „Celkově se můj psychický stav zlepšil,“ říká. „Jsem jistější ve věcech, které jsem dříve vůbec nevládala.“

Schizofrenik vám neublíží

Už od mládí se paní Tereza potýká s diagnózou schizofrenie. Ve svém okolí, a dokonce v rodině se stále potkává s nepochopením a strachem, a tak je pro ni důležité i téma destigmatizace duševních onemocnění.

„Jsem mírumilovná, ale umím si zjednat i pořádek. Mám ráda zvířata, koně, psy. Jsem

Středisko CESTA vzniklo v roce 1998 ve sborovém domě ČCE na ulici Jana Blahoslava v Uherském Hradišti. Vedle sociálně terapeutické dílny poskytuje tyto služby:

- denní stacionář pro lidi s mentálním či kombinovaným postižením
- podporu samostatného bydlení pro lidi s duševním onemocněním
- ranou péči pro rodiny s dětmi s mentálním, pohybovým nebo kombinovaným handicapem či pro rodiny s dětmi ohroženými v důsledku nepříznivého zdravotního stavu

sice nemocná, ale nejsem nebezpečná víc než kdokoli jiný,“ popisuje svůj život. „Podstatné pro mě bylo, že jsem v roce 2018 díky středisku

CESTA získala bydlení a poté začala navštěvovat dílnu. Užívám léky, mám okolo sebe lidi a podporu. Kdyby se se mnou začalo něco dít, hned to poznají a zasáhnou.

Diakonie mě pozvedla, člověk se na vše může dívat jinýma očima. Je to pro mě motivace do budoucna. Věřím, že třeba za dva roky budu zase dál," uzavírá paní Tereza.

Sociálně terapeutická dílna střediska CESTA v Uherském Hradišti se zaměřuje na terapeutickou práci s osobami s duševním onemocněním, osobami s mentálním postižením a osobami s kombino-

vaným postižením ve věku od 16 do 64 let.

Činnosti, které jsou v sociálně terapeutické dílně vykonávány, napomáhají dlouhodobému rozvoji pracovních návyků, a to prostřednictvím sociálně pracovní terapie, která vede ke zvýšení dosavadní životní úrovně a k sociálnímu začlenění do přírodního sociálního prostředí. Nabízené aktivity jsou přizpůsobovány přáním a potřebám konkrétních klientů.

Službu středisko poskytuje zdarma.

Petra Kučerová, foto: archiv Diakonie
Uherské Hradiště

POMOC MÁ MNOHO TVÁŘÍ

Tornádo na jižní Moravě

Diakonie se podílela na nápravě škod

1200 poškozených staveb včetně železničního koridoru, stovky popadaných stromů, oběti na životech. To byl výsledek tornáda, které se začátkem letošního léta prohnalo jižní Moravou. Diakonie reagovala bezprostředně vypláním veřejné sbírky, na které se do dvou měsíců shromáždilo 26 milionů korun.

Při napravování škod působilo Středisko humanitární a rozvojové spolupráce Diakonie zejména v obci Hrušky. 84 domácností získalo pomoc v celkové výši 11,6 milionu Kč. V prv-

ních dvou týdnech po tornádu odpracovalo 34 dobrovolníků v zasažené oblasti přes 1 000 hodin. Společně s dalšími devíti organizacemi, které pořádaly sbírky, uzavřela Diakonie dohodu o koordinovaném postupu pomoci lidem v postižených obcích. Smyslem dohody je, aby pomoc v této fázi byla plošná, spravedlivá a co možná nejrychlejší. „Asi poprvé v historii se podařila domluva mezi organizacemi na společném postupu pro efektivní a smysluplnou pomoc přímo na místě, což vnímám velice pozitivně,“ upřesňuje Kristina Ambrožová, ředitelka Střediska humanitární a rozvojové spolupráce.

Začátkem podzimu pak začalo vyplácení podpory domácnostem v těžké finanční a sociální situaci. Jedná se například o osaměle žijící seniory, kteří se nemohou spolehnout na pomoc rodiny. Přímo v Hruškách byl trvale přítomen koordinátor dobrovolníků Jan Dus, který měl na starosti podporu pro obyvatele Hrušek, a to v různých podobách: finanční, materiální, dobrovolnickou a psychologickou.

Ivana Dingová

SLOVO

... PROTOŽE JE DOBRÝ,

Oslavujte Hospodina, protože je dobrý
(interiér evangelického kostela v Hodslavicích)

Ars bene moriendi – umění dobrého umírání

Dobry život a dobra smrt jsou nedílně propojeny

„Sotva ho ovane vítr, už tu není...“ (Ž 103,16)
Představy o smrti se v dějinách průběžně proměňují stejně jako přístupy k umírání. Ve 2. polovině 20. století došlo v souvislosti s prudkým rozvojem lékařské péče k tomu, že převážná většina lidí už neumírá doma, v kruhu svých blízkých, ale v nemocnicích nebo v sociálních zařízeních. To má za následek, že lidé umírají osamoceně. Zapomíná se, že člověk má vedle tělesných potřeb také potřeby duševní, sociální a duchovní. A zároveň byli umírající a mrtví ze života živých vytlačeni, takže když se pak lidé ocitnou tváří v tvář umírajícímu, mohou být zaskočeni. Nevědí, co mají dělat, protože si neosvojili základní vzorce péče o umírající, ty praktické – přebalit, nakrmit, dát napít, i ty duchovní – společně se pomodlit, zahrnout svou láskou, ujistit o Boží blízkosti v životě i v umírání.

V posledních desetiletích ve veřejném prostoru sledujeme, že smrt a umírání se opět stávají tématem společenského diskurzu. Rozvíjí se hospicové hnutí, které usiluje vytvořit lepší podmínky pro důstojné umírání, vychází osvětová literatura. Přitom se v mnohém ohledu nejedná o nové poznatky. V dávnější minulosti bylo poskytování sociální a duchovní podpory umírajícím zcela běžné. V období od 14. až 17. století se dokonce rozšířil zvláštní literární žánr, zvaný *ars bene moriendi* – umění dobrého umírání. Záměrem příruček k dobrému umírání bylo přiblížit, jak má křesťan rozumět smrti a jak se na ni připravit. Ráda bych tento typ příruček blíže představila.

Rozhodující zápas na smrtelném loži

Ve vrcholném středověku se *ars moriendi* rozvíjelo především v reakci na sociální a hospodářské podmínky. Vedle hospodářských krizí a váleč-

ných výprav sužovala obyvatele Evropy také řada morových ran a hladomorů. Ruku v ruce s tím rostl strach z náhlé, nepřipravené smrti. Panovala totiž představa, že pokud se člověk nachází ve smrtelném hříchu, bude tím negativně určen i jeho úděl po smrti.

motiv tzv. tance smrti v Norimberské kronice (1493)

Středověké příručky dobrého umírání byly původně psány latinsky a určeny pro začínající kněze. Obsahovaly návody pro jednání u lůžka nemocného či umírajícího. Když však v dobách moru počty kněží nedostačovaly, začaly se příručky psát také v národních jazycích a zaměřovat se na prosté laiky, kteří mohli při umírání své blízké doprovázet. Zahrnovaly úvahy o tělesné a duchovní stránce smrti, o jejím původu v dědičném hříchu. Popisovaly nejistotu okamžiku smrti a rozhodující povahu poslední hodinky, v níž je třeba odolat ďábovým pokušením, vzdát se světa a přidržet se víry v Krista. Dále předkládaly napomenutí, otázky zjišťující připravenost k smrti, modlitby a naučení, jak umírajícímu pomoci v zápase s pokušením a utěšit ho, aby jeho duše zůstala přikloněna k Bohu. ►

Umění žít s myšlenkou na smrt

V 16. století se příručky *ars moriendi* ještě více šíří díky rozvoji knihtisku. Příprava na smrt je ve všech konfesijních uskupeních vnímána jako oblast, v níž je třeba vzdělat obyčejné lidi. Z příruček k dobrému umírání se stává důležitý žánr nábožensky vzdělávatelné literatury (*Erbauungsliteratur*). V jejich obsahovém zaměření přitom nastává zásadní posun. Zatímco středověké přípravy na smrt kladly důraz na poslední hodinku, v níž se má umírající kát ze svých hříchů a svést poslední rozhodující zápas s pokušením,

z Božího soudu, ale z vděčnosti za Boží milost a v poslušnosti vůči Ježíšovu přikázání.

Zbožný život a rituály na smrtelném loži

V českém prostředí se knihy o dobrém umírání s oblibou tisknou především od poloviny 16. do poloviny 17. století. Vydávají se české překlady děl evropských teologů stejně jako i původní práce českých autorů z katolického, utrakvistického a bratrského prostředí. Společně mají to, že představují umění přípravy na dobrou

alegorie pomíjivosti (Willem Claez: Zátiší s ústřicemi, 1635)

raně novověké příručky zdůrazňují, že člověk se má na smrt připravovat po celý život a být na ni připraven kdykoli. Umění zemřít začíná být pojímáno nově – jako umění žít s myšlenkou na smrt.

Myšlenka, že na smrt je třeba se připravovat neustále, silně rezonuje ve spisu *O přípravování na smrt* (1534) významného humanisty Erasma Rotterdamského. Podle něho je bláhové si myslet, že umírající zachrání svůj posmrtný úděl až na smrtelné posteli, když dodrží církví stanovené obřady a na Boha se rozpomene. Jelikož člověk neví dne ani hodiny své smrti, má být na smrt připraven neustále. Vedle duchovní přípravy si má včas uspořádat také majetkové záležitosti a urovnat vztahy s druhými – odpustit, smířit se s nepřáteli, a to nikoli ze strachu

smrt ve dvou fázích: jednak jako celoživotní přípravu na smrt v podobě zbožného života a pamatování na smrt, jednak jako provádění jednotlivých úkonů na smrtelné posteli. V popisu konkrétních rituálů nicméně již nacházíme konfesijní rozdílnosti.

V potridentském katolicismu platila závazná poslušnost činností, které měly završit dobrý život. V přítomnosti kněze se měl člověk připravit na svůj odchod pomocí zpovědi, svatého přijímání a posledního pomazání. V prostředí protestantském příprava na odchod ze života vycházela z učení o ospravedlnění Boží milostí. Soustřeďovala se předně na rozpoznání hříchů, jejich vyznání a víru v Boží milosrdenství v Kristu. Rituál, který se u lůžka umírajícího

utvořil, zahrnoval zpravidla prosby o odpuštění, modlitby, předčítání biblických veršů, recitaci Apostolika, někdy také večeři Páně.

Setrvat v pravdě

Pozoruhodné příspěvky k *ars moriendi* nalezneme v Jednotě bratrské u dvou jejích významných biskupů, Lukáše Pražského a Jana Amose Komenského. Lukáš Pražský vydal svou *Přípravu k smrti* poprvé již r. 1507, podruhé r. 1520. Poměrně obsáhlý spis byl v Jednotě zřejmě oblíben, protože v upravené podobě byl vytištěn ještě dvakrát (1556, 1563). Lukáš již patří k těm autorům, kteří zdůrazňují, že nejlepší přípravou na smrt je uspořádaný život. Proto většinu svého spisu věnuje otázkám, jak křesťan může dospět k jistotě spasení v období svého zdraví. Teprve v závěru své knihy předkládá pokyny, jak si počínat na smrtelném loži.

Spis má podobu dialogu mezi duchem a duší člověka, jež vyjadřuje svůj strach ze smrti a Božího soudu. Nebojí se přitom ani tak tělesné smrti, jako spíše smrti duchovní a věčné, která čeká nespravedlivé a hříšníky a vede k věčnému zatracení. Naproti tomu duch duši ubezpečuje, že Bůh sám si nepřeje smrt hříšného člověka, a potěšuje ji poukazem na Boží milostivé a odpuštějící jednání v Kristu – to je základ naděje. Na otázku duše, jak má umírat, duch odpovídá, že nejlepší přípravou na smrt je, když setrvá v pravdě, kterou zvěstuje Písmo a dosvědčují svátosti. Tato pravda obnovuje ducha člověka, vede jej k pokání, napravování nedostatků, ospravedlnění a jistotě v naději na spásu. V nemoci pak duši doporučuje zavolat duchovního správce, aby ji doprovodil. Duchovní „zaopatření“ by mělo zahrnovat vyznání vin, modlitbu společně s celou rodinou a blízkými, rozhršení se vzkládáním rukou a podle možností i svátost pomazání olejem a večeři Páně.

Vyjít ze sebe a vrátit se k prameni života

Úvahami o tom, co je potřebné, aby se člověku dobře „vedlo v životě, aby dobře umíral a také po

smrti byl živ“, se zabývá Jan Amos Komenský ve spisu *Unum necessarium* (1568). Předpokladem dobré smrti je podle něj dobrý život, ve kterém člověk odlišuje od zbytečných věcí to „jedině potřebné“. To Komenský nakonec nalézá v Bohu: „Ze všeho nezbytného je nejnezbytnější Bůh.“ Proto má člověk vyjít ze sebe, vrátit se k prameni svého života a jemu předat vládu nad sebou. Má „stále upírat pohled ke Kristu“.

K vnímání vlastní konečnosti a k orientaci na to, co člověka přesahuje, přitom mají být lidé vedeni již od útlého dětství. Komenský doporučuje: „Mladíkům se má záhy dostávat poučení, že jsou smrtelní: aby si uvědomovali, že mají začínat život tak, jak se začínají jednotlivé dny, totiž jen jako částka času, která brzo skončí. Budou mít z toho ten užitek, že se naučí příliš nedůvěřovat prchavému životu, ale raději se připravovat na budoucí. [...] Je totiž největším nebezpečím pro člověka (ať starce, nebo mládka), že bude vytržen ze života nepřipraven.“

Dobrý život a dobrá smrt jsou tedy nedílně propojeny. Dobrá smrt může i na konci problematického života mnohé napravit, naopak špatná smrt dobrý život strašlivě pokazit. V pohledu Komenského přitom platí, že dobrá smrt je taková, na kterou se člověk připravil, a to tak, že se smířil se sebou samým, s bližními, s Bohem.

Ars moriendi – ars vivendi

Příručky k dobrému umírání přinášejí řadu zajímavých podnětů, přestože nás od jejich sepsání dělí staletí. Jejich apel, abychom nevytěšňovali představu vlastního konce, ale přemýšleli o něm, je stále aktuální. Nikdo nevíme dne ani hodiny. S vědomím své ohraničenosti můžeme o to silněji vnímat hodnotu každého okamžiku svého života a zamýšlet se nad jeho naplněním. Nebojme se mluvit o věcech, ze kterých máme strach, ptejme se jako ona duše v Lukášově *Přípravě k smrti*, v čem můžeme spatřovat základ své naděje a jak s ním můžeme sladit svůj životaběh. Nejlepší školou smrti je totiž škola života. Umění umírat se učíme uměním žít.

Tabita Landová, teoložka působící na ETF UK

Sebevražda, církev a sněhové vločky

Ke vztahu církve a sebevraždy

V Bibli je údajně popsáno sedm případů sebevraždy. Jejich konotace jsou různorodé. Bible se sebevraždou teologicky příliš nezabývá, některé případy dokonce vyobrazuje spíše pozitivně, např. příběh Samsona, který zemře v troskách budovy spolu se svými nepřáteli, anebo případ Saula, který raději nalehne na meč, než aby padl do rukou Pelištejců. Samson bývá vyobrazován jako vykonavatel Boží vůle, Saulův čin jako čin zodpovědnosti za vyvolený lid.

Kořeny hříchu. Církevní pozice

Teologové se však s nesnadnou otázkou, jak se postavit k situaci, kdy si člověk sáhne na život, vyrovnávat museli. Katolický postoj se asi nejvíce zformoval kolem učení Augustina Aurelia a později Tomáše Akvinského. Právě Augustinus jako jeden z prvních křesťanských učenců sebevraždu tvrdě odsoudil a označil ji za hřích. Nejen, že je *suicidium* porušení Božího přikázání („nezabiješ“), ale i Božích pořádků. Člověk je totiž na Bohu závislý nejen jako na svém Stvořiteli, ale i proto, že Bohem byl jeho život předem určen a nelze změnit. Člověk, který o své určenosti neví, žije v domněnku, že je nadán svobodným rozhodováním, které je ovšem klam. Stigmatizaci sebevraždy ještě vyostřil Tomáš Akvinský, podle něhož je sebevražedné jednání nejtěžší, neodpustitelný hřích, a to nejen proti Bohu, ale dokonce i proti přirozenosti (pudu sebezáchovy).

Církev začala na sebevražedný akt pohlížet jako na hřích již v 6. století, ale teprve ve století 16. začala praktikovat v tomto případě zákazy křesťanských pohřbů (zákaz byl zrušen až po r. 1980), tělo zemřelého navíc bývalo často vláčeno ulicemi, aby bylo nakonec pohozeno za městskými hradbami jako potrava pro zvěř. Majetek sebevraha i jeho rodiny byl zabaven. Již jen pokus o sebevraždu byl nejen církevní prohřešek, který bylo možné potrestat exkomunikací, ale také

civilní přestupek, jehož důsledkem bylo zatčení, veřejné zostuzení a často i trest smrti. Teprve renesanční společnost začala opatrně připouštět revizi dosavadní doktríny. Přes důraz na humanismus i svobodnou vůli se hluboce zakořeněné stigma v zásadě udrželo i v protestantismu.

Satan, lupič života. Protestantský pohled

Pro Luthera bylo téma sebevraždy jen velmi okrajové. Odpověď na to, jaké stanovisko k němu zaujímal, snad nalezneme v jeho spisu *Tischreden* („Stolní řeči“). Zde Luther říká, že „nesdílí přesvědčení, že sebevražedné jednání by mělo být zcela zavrženo“. Podle něho je sebevražda důsledek posednutí Satanem: Člověk

ve skutečnosti svůj život ukončit nechce, ale je jakoby přepaden ďábelskými mocnostmi, které ho přemohou. Luther se nicméně domnívá, že církevní úřady by se k případům sebevraždy měly stavět „přísně“.

Přestože také Jan Kalvín tematizuje sebevraždu jen letmo (všeho všudy na dvou místech), lze z těchto zmínek vyvodit, že zastával postoje o poznání radikálnější. Podle Kalvínových slov se sebevrah dopouští „nejtěžšího hříchu“, neboť se svým činem dopouští zpupnosti. Kalvínův hlavní argument spočívá v tom, že vztáhne-li člověk ruku sám na sebe, jedná tak z neposlušnosti k Bohu, neboť se odmítá podříditi jeho vůli. Objevuje se tu Kalvínův známý obraz života jakožto hlídky: Člověk byl Bohem postaven na určité místo, „na stráž“, a tento svůj úkol má věrně plnit, dokud nebude Bohem opět odvolán. Smrt vlastní rukou je tak projev slabošství, netrpělivosti a arogance vůči Bohu. Kalvín je ve svých vyjádřeních mimořádně tvrdý, když uvádí, že sebevrah je „v Božích očích ohavností“. Tato příkrá slova lze snad přičíst Kalvínovu přesvědčení (s Lutherem sdílenému), že příčinou sebevražedných sklonů je posedlost ďáblem.

Nápadná podobnost s Augustinovými a Akvinského myšlenkami není náhodná. Kalvín při formulování svých postojů více přihlížel k jiným církevním autorům.

Masový jev moderní doby.

Dnešní situace

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) každých 40 sekund spáchá někde po světě jeden člověk sebevraždu. V celoročním součtu to představuje přes milion sebevražd. Na smrt vlastní rukou pomyslí alespoň jednou za život až 80 % lidí. Přes všechny vymoženosti moderní doby, jako je prvotřídní medicínská i psychologická péče, sociologické průzkumy či osvětová činnost a důraz na prevenci, zůstává sebevražda přetrvávajícím jevem naší společnosti. Že nejde o jev marginální, dokládá statistika, podle níž je sebevražda častější příčinou úmrtí než dopravní nehody. Podle evropské statistiky Eurostat je Česká republika v sebevražednosti 13. nejhorší v Evropě (celkově pak, podle WHO, 44. nejhorší ze 183 zemí). Předběhlo nás i Slovensko, které zejména mezi lety 2014 a 2016 zaznamenalo výrazný pokles případů. Premiantem žebříčku je s nejnižší sebevražedností poněkud překvapivě Malta, naopak na chvostu se drží Litva.

Ukazuje se přitom přímá úměra mezi religiozitou společnosti a množstvím sebevražd; méně sebevražd mívají země s vyšším zastoupením věřících v populaci. To je závěr, k němuž ostatně dospěl už T. G. Masaryk ve svojí habilitační práci „Sebevražda hromadným jevem společenským moderní osvěty“ (1881). Není však bez zajímavosti, že statisticky vyšší náchylnost k sebevraždám vykazují oproti majoritně katolickým ty regiony, které jsou převážně protestantské. Masarykův současník, francouzský sociolog Émile Durkheim, vysvětloval tuto okolnost tím, že protestantismus se vyznačuje větší mírou „svobodného ducha“, zatímco katolicismus nabízí relativně stabilní věroučné prostředí, které je vedeno církevními autoritami a zároveň disponuje vyšší mírou integrity než společenství protestantské.

Pozoruhodné je, že tento trend přetrvává i v dnešní době. Jeho příčinami se zabývala dvojice švýcarských ekonomů Benno Torgler a Christoph Schaltegger, kteří v roce 2014 publikovali studii o vztahu katolicismu vs. protestantismu a sebevražednosti. Jejich empirická analýza, prováděná ve švýcarském prostředí, ukázala, že navzdory zmenšujícím se teologickým i společenským rozdílům mezi katolíky a protestanty je skutečně méně pravděpodobné, že si sáhne ►

na život katolík než protestant. Pro obě denominace přitom platí, že vyšší míra „náboženské oddanosti“ (zbožnosti?), homogamie (svazky osob stejného vyznání), ale také například pravidelné docházení na bohoslužby či zakotvenost v církevní komunitě riziko sebevraždy snižuje. Zdá se tedy, že církevní prostředí má na sebevražednost spíše pozitivní vliv.

Smrt sněhové vločky. Antiteze

Poněkud jiný pohled nabízí americký jezuita James Martin, který se dlouhodobě zabývá pastoračí LGBT menšin. Statistiky uvedené v jeho nedávno publikovaném článku jsou děsivé. Čtyřicet procent respondentů (LGBT katolíků) uvedlo, že za posledních 12 měsíců seriózně uvažovalo o sebevraždě, dokonce 48 % si v poslední době skutečně fyzicky ublížilo. Spojitost s církevním prostředím je nasnadě: Tři čtvrtiny respondentů se v něm cítí nepříjemně, nebo byly dokonce nějak přímo diskriminovány. Situace není o moc lepší ani v nekatolickém prostředí. Podle průzkumu z roku 2014 homosexualitu odmítá 55 % amerických evangelíků (míra náboženského přesvědčení je přímo úměrná míře odmítavého postoje). V souvislosti s tím se 32 % amerických evangelíků domnívá, že sebevrazi skončí v pekle.

Současné mladé generaci bývá vyčítána neschopnost čelit problémům či přijmout odlišný názor. Mladí bývají prý snadno dotčeni a vyžadují bezvýhradné přijetí své osoby ze strany okolí. U zlých jazyků si kvůli své křehkosti tato generace vysloužila přívlastek „sněhové vločky“. Tato okolnost by naznačovala, že vysoký počet sebevražd u mladých (tím spíše LGBT) je dán jejich psychickou neodolností. Jak to, že je však tváří v tvář nepřijetí nepodří jejich víra? Co je přiměje překročit onen zapovězený práh a sáhnout si na život?

Nabízí se zamyšlení nad tím, zda za pohnutkou ukončit vlastní život nestojí u (hlavně mladých) LGBT křesťanů víc než pouhý pocit nepřijetí (ačkoliv průzkumy ukazují, že tento fakt k sebevražednému chování významně přispívá). Zdá se, že nejen víra, ale i církevní

příslušnost je pro ně důležitá součást *statu quo*. Vždyť také oni se snaží žít dobrým křesťanským životem a následovat Krista. Svoji homosexualitu však – vlivem církevního mínění – vnímají jako nesmazatelnou skvrnu, která jim v tom brání. Pro jedny to znamená nemožnost vymanit se z hříchu, svoji existenci chápou jako něco zvráceného, Bohu odporného. Pro jiné je nepřijatelná vize emocionální nenaplněnosti a celoživotního celibátu, který některé církve považují za jedinou přijatelnou možnost. Vystoupením z církve řeší tuto situaci jen minimální počet věřících.

Americké prostředí je sice poměrně specifické a v lecčem odlišné, to ovšem neznamená, že problém není v našich zeměpisných šířkách aktuální. Známy je případ sebevraždy mladého katolíka Filipa, v reakci na níž vznikla iniciativa S barvou ven, která lidem s podobným osudem pomáhá.

Šťastný konec? Epilog

Pozitivní zprávou je, že situace v Česku má nadějný vývoj. Počet incidentů se dlouhodobě snižuje. Přesto bychom neměli usínat na vavřínech. Koronavirová krize zřejmě křivky obrátí směrem vzhůru, první čerstvé statistiky z Japonska to již ukazují. Lze očekávat, že obdobný trend se projeví i v Evropě.

Na paměti by to měla mít i církev. Že je sebevražda důsledek posedlosti ďáblem, tomu dnes nejspíš již nevěříme. I dnes ale často svojí necitlivostí způsobujeme bolest a trhliny na duších druhých. Je důležité být nablízku těm, kteří prožívají těžkosti, a být jim oporou. Chce-li se církev zasazovat za zachování života, pak by neměla na straně druhé být katalyzátorem frustrace, která je k životu destruktivní. James Martin v jiném svém textu zmiňuje pastorační přístup papeže Františka, který charakterizuje jako „doprovázení“.

Je důležité být nablízku těm, kteří prožívají těžkosti, a být jim oporou. Třeba se nám pak konečně podaří překročit onen historický most církevního postoje a vystačíme s chápavým, soucitným a neodsuzujícím doprovázením bližního.

Adéla Rozbořilová

Kdy je ten správný čas nechat si pomoci?

Není ostuda na něco sám nestačit

V dnešní době je stále více žen ve středních letech, které takzvaně nevědí, „kam dřív skočit“. Zvláště ty, které se rozhodly mít své první dítě až po třicítce, se setkávají s tím, že péči potřebují nejen dorůstající děti, ale také stárnoucí rodiče. A tak se tato žena musí po pracovní době postarat o děti, dohlédnout na domácí úkoly, dovézt je na kroužky, ale také si musí najít čas, aby doprovodila své rodiče k lékaři, doma jim uklidila nebo přinesla nákup. Jak z tohoto bludného kruhu ven? Pokud se v předcházejícím odstavci poznáváte, patříte i vy do tzv. sandwichové generace. Máte dojem, že pořád jen pracujete? Pojďme se podívat na to, jak je vám možné alespoň v jedné oblasti ulevit.

Ostuda? Vůbec ne!

Možná bojujete s představou, že pokud si s péčí o někoho z rodiny necháte pomoci, jste slabá a okolí vás odsoudí jako neschopnou ženu s krkavčím syndromem. Obáváte se, že se stane terčem připomínek typu „o rodinu se vždy musíme postarat sami“ nebo „přece nesvěříš své rodiče cizím lidem“. První a důležitý bod je uvědomit si, že na všechno nemusíme stačit sami a odborná pomoc není ostuda.

Chci zůstat doma

Vedoucí pečovatelské služby Jubilata, která působí pod Diakonii Západ, Jitka Čechová, za své praxe vyzpozovala, že seniory můžeme rozdělit na dvě skupiny. Na ty, kteří se klidně s výhledem pokojného stáří chtějí přestěhovat do domova pro seniory, a ty, kteří vítají možnost zůstat doma. V Americe vidíme například trend tzv. *senior villages*, kde se nacházejí velké skupiny

seniorů v podobném věku, kteří tráví společně čas, věnují se svým koníčkům a nestydí se za to, že chtějí pravidelně provozovat např. aerobik. Ta druhá skupina seniorů chce naopak zůstat ve svém domácím prostředí co nejdéle a často přitom sleduje motivy jako „nechci být někomu jinému na obtíž“, „žiju tady celý život, nechci se už nikam stěhovat“ nebo „tento grunt patřil mým rodičům a prarodičům, neměl by se o něj kdo postarat“.

Nechám si pomoci, ale jen s tím, na co sám nestačím

Vhodnou možností pomoci pro případ, kdy chce senior co nejdéle bydlet ve své vlastní domácnosti, je pečovatelská služba. Ta je schopna pomoci seniorovi přímo v jeho domácím prostředí, vypomůže mu s činnostmi, na které už sám nestačí, a to v době, kdy o něho jeho rodina pečovat nemůže. Možnosti péče se mohou přizpůsobit potřebám pečujících. Jste schopni postarat se o seniora každé odpoledne? Není problém se domluvit na tom, že pečovatelka přijde rodiče zkontrolovat každé ráno, uklidí nebo donese nákup. V poledne za ním přijede s obědem a večer už může být ve vašich rukou. Žádným způsobem tak nebudou narušeny rodinné vazby a konkrétně v Jubilate se s rodinou jedná jako s partnerem.

Očima seniorů

Paní Marie (86), klientka pečovatelské služby Jubilata, uvádí, že bydlela celý život na vesnici. Když jí však strop ložnice začal padat na hlavu, sešla se rodinná rada, co bude dál. Její čtyři děti žijí ve stejném okrese. Aby předešla „soubojí“ mezi sourozenci o to, kdo si ji vezme domů, požádala je, aby jí zajistili městský byt, do kterého pravidelně dochází pečovatelská služba. Děti nejdřív o této variantě nechtěly slyšet, pro- ►

tože jsou přece všechny schopny se o maminku postarat a mají ji moc rády, ale paní Marie byla neústupná a dobře udělala. Nyní si nemůže vynachválit, že má vlastní soukromí, stále si řídí domácnost svým tempem a pečovatelsky přizpůsobují úkony tomu, jak to má ona ráda.

do vaření. Naučil se například péct vynikající bramborovou buchtu a je zběhlý i ve svíčkové!

Pokud se tedy dostanete do situace, která se vám bude zdát bezvýchodná, vzpomeňte na to, že na péči o své blízké nemusíte být sami. Nechat si pomoci rozhodně není ostuda a jde to i tak, aby

Pan Jaroslav (92), také klient Jubilaty, miloval zahradničení a celý život žil v domě se zahradou. Když už nemohl požívat všech radostí, které domek nabízel, rozhodl se, že se přestěhuje do bytu s pečovatelskou službou. Jeho manželka zemřela a on zůstal na domácnost sám. Byly tu pro něj ale pečovatelsky, se kterými se dohodl na všem tak, aby to nenarušilo jeho životní styl. Nechá si uklidit, vyprat a vyžehlit, ale protože už nemůže zahrabovat, rozhodl se, že se dá

to byl co nejmenší zásah do rodinných vztahů, do soukromí seniora, do jeho denních rituálů, ale především s respektem k jeho názorům a požadavkům. Pokud vás náš článek inspiroval, můžete si více informací zjistit na stránkách <https://www.pecujdoma.cz/>. Najdete zde nejen bezplatnou telefonickou linku, ale také seznam podobných zařízení, jako je zmiňovaná Jubilata, které jsou dostupné ve vaší lokalitě a které můžete využít.

Anika Stulíková, Diakonie Západ

UPOUTÁVKA

Rozptýlit tabu

Počátkem letošního října vyšla v Kalichu dlouho očekávaná rozsáhlá kniha s názvem *Pro smrt uděláno*. Redakčně ji připravil tandem

Michal Plzák a Lucie Vopálenská, vizuální materiál je dílo Františka Plzáka. Jde o soubor rozhovorů s celkem 26 osobnostmi českého prostředí,

mezi nimiž jsou např. Radkin Honzák, Karol Sidon, Karel Schwarzenberg anebo nedávno zesnulá Jiřina Šiklová. Spíše než o klasická interview jde přitom podle autorů o „společné ohledávání“. Podle nich nemá kniha v první řadě čtenáře zbavit strachu ze smrti, ale zbavit strachu o ní mluvit. „Dlouho nás zajímá, jak se dá o smrti hovořit. Jak obtížné je vtáhnout toto téma do rozhovoru s člověkem, který je v druhé půli svého života a hluboce vnímá, že smrtelnost není jen teze,“ uvádějí editoři knihy.

Knihy vznikala poměrně dlouho, šlo o unikátní, časově i finančně náročné dílo. Úskalím přitom bylo i téma samotné – editoři přiznávají, že mluvit o tak citlivé záležitosti není jednoduché. „V co nejvyšší míře respektujeme jedinečnost každého, netlačíme nikoho do poloh, kde mu nebude dobře.“ V rozhovorech se přitom snažili brát co nejvíce v úvahu individualitu „zpovídaného“, aby šlo o co nejvíce autentické poselství.

Knihy si přitom neklade nárok zhmotnit či zodpovědět filosofické otázky, týkající se smrti a způsobu, jak ji komunikovat. Editoři se mnohem spíše pokoušeli v citlivých a nenucených hovorech zachytit konkrétní lidské osudy, myšlenky, názory. Odpovědi na velké otázky života a smrti tak čtenář v knize nenajde. „Oslovili jsme řadu lidí s prosbou, zda by nám mohli věnovat pár hodin svého času a mluvit s námi o smrti. Stále se říká, že současnost smrti vytěsnila a nejraději by ji zrušila. Někteří ale tvrdí, že už to neplatí. Proto nás především zajímalo, co je na

tom pravdy – třeba s tím i nějak zahýbala covidová krize. Jak se dá o smrti mluvit, ne teoreticky, ale osobně, na tělo – to jsme chtěli zjistit. Nešlo nám ani o náčrt sociologického průzkumu ani jsme neměli ambice вплést jednotlivé hlasy do

nějaké závěrečné syntézy. Sejdou se tři lidé a mluví spolu o smrti, nevyhnutelně i o svém životě, nic víc v tom není.“

Knihy je od podzimu dostupná v knihkupectví Kalich. Slavnostní uvedení publikace se uskuteční v listopadu v Knihovně Václava Havla v Praze.

Adéla Rozbořilová, foto: František Plzák

RECENZE

O čem nelze mluvit, z toho je třeba si střílet

Recesistický zpravodajský web *Tisickrate.cz* funguje již od roku 2016. Publikuje satirické články a humoristické zprávy, parodující dění

v současném církevním prostředí, zejména katolické orientace. Přestože za ním zřetelně stojí celá skupina autorů, všichni zůstávají ►

anonymní a používají shodného pseudonymu Felix Kulpa (s odkazem na teologický pojem *felix culpa* – šťastná vina, podle něhož má pád člověka i svou pozitivní stránku: člověk může být vykoupen).

Výběr těch nejlepších článků vyšel v letošním roce knižně. Publikace je rozdělena do několika tematických celků, nejrozsáhlejší z nich je věnován liturgickému roku. A že jde o výběr kvalitní, dokládá i fakt, že blog v roce 2018 obdržel prestižní ocenění Magnesia litera v kategorii Blog roku.

Autoři si v textech počínají natolik bravurně a sofistikovaně, že je někdy na první pohled takřka nerozlišitelné, zda jde o mystifikaci, či nikoliv (*Společenství čistých srdcí chybí dorost*). Články se snaží působit dojmem seriózní žurnalistiky; používají vytříbený jazyk, citují skutečné osoby, věnují se aktuálním tématům. S poměrem pravdy a nepravdy nakládají velmi delikátně, tak, aby nešlo o prvoplánový blábol, ale aby se čtenář musel zamyslet a dovítit, že sdělení je smyšlené. Počínají si přitom obratně, a především s jemným, inteligentním, přesto však často do živého tnoucím humorem. Některé jeho nuance objeví jen čtenář, jemuž je církevní prostředí dobře známé.

A ještě jeden aspekt. Humor to není prvoplánový. Autoři si z církve nestřílejí proto, že je to (vskutku) snadný cíl, ale protože se snaží skrze satirická popíchnutí o decentní a neútočnou kritiku některých jejích neduhů a stávajících

poměrů (*Biskup odmítl přeložit kněze, místo nich přeložil farníky; Bilanční rozhovor s emeritním arcibiskupem Dominikem Dukou, který se neuskutečnil; Nové předsednictvo KDU-ČSL bez žen nebude. Provázet je bude Panna Maria*). Nad některými titulky se tak čtenář zasměje spíš hořce (*Česká církev v šoku! Papež umožnil dívkám ministrovat*). Evangelík se pak nejspíš pobaví článkem s názvem *Zápalky ve dvojčísle katolického týdeníku rozhořčily protestantské církve*.

Že je situace v současné katolické církvi napjatá a satira má své předobrazy v nelichotivé realitě, důmyslně naznačují autoři už v úvodních listech. Znění tzv. imprimatur, kterým cenzor kdysi povoloval vydání (*imprimatur, nihil obstat* – Budiž vytištěno, nic nebrání), Felixové obrátili naruby: *Obstat, nihil imprimatur* – Vadí, nic netisknout.

Úsměvným detailem jsou mystifikační „recenze“ na konci knihy, které jsou záměrně formulovány tak, aby byly narážkou na své údajné autory. Tak o publikaci Jan Hus se píše, že jde o „knihu, která zapálí pro víru“, podle Tomáše Halíka jde o „nejlepší knihu, kterou nikdy nena-psal“ a Jidáš Iškariotský se zase chlubí tím, že by si knihu „koupil i za posledních třicet stříbrných“.

K motivaci pro křesťansky orientovanou satirickou tvorbu se v předmluvě knižní verze vyjadřuje samotný Felix Kulpa: „Nepravda pro mne totiž není lži, nýbrž pravdou o tom, co není.“ Svůj přístup nazývá „negativním zprava-dajstvím“ a přirovnává je k negativní teologii, skutečnému vědeckému pojmu: „Chceme-li se o Bohu vyjadřovat, smíme to činit výhradně pomocí výroků o tom, čím vším Bůh není. [...] Nuže, a s nepravdami o světě je to stejné jako s teologií; jde o pravdy, avšak o neexistujících věcech a neuskutečněných událostech.“

Jakkoliv jde o svérázné a úsměvné vysvětlení, skrývá v sobě hlubokou myšlenku. Jak již mnohokrát prokázala literární historie, humor – satira, parodie, karikatura – má mnohdy schopnost mnohem dokonaleji obnažit skutečný problém a zasadit svému cíli přesnější ránu. Ostatně i v předmluvě *Tisíckráte* se praví: Mystifikace

není lež, nýbrž varování. A nejen rozsah předkládané knihy dokazuje, že v katolické církvi je vskutku před čím varovat. Leckterí její současní představitelé však kritiku slyšet nechtějí, a to ani z vlastních řad. Možná bychom tak mohli

intenci *Tisíckráte* shrnout parodií známého Wittgensteinova citátu: O čem nelze mluvit, z toho je třeba si střílet.

Adéla Rozbořilová

Felix Kulpa: Tisíckráte. Brno, Cesta 2021, 91 s.

POSLEDNÍ SLOVO

Tvořit život i tvář v tvář smrti

Martin Luther kdysi řekl: „Kdybych věděl, že zítra bude konec světa, ještě dnes bych šel a zasadil jabloň.“ Nevíme, co mu na to jeho posluchači odpověděli, ale můžeme si aspoň domýšlet. Tak třeba: „Milý Martine, to bude asi opět jeden

za mě Kristus při svém příchodu na zem nemusel stydět. Sazení stromů – pokud je mi známo – ještě nikoho do nebe nepřivedlo.“

Tolik fiktivní hlas Lutherova současníka. A jak by reagoval dnešní člověk? Asi by byl překvapen úplně stejně. Jen ta odpověď by byla jiná: „Milý Martine, nebudeme si nic nalhávat. Co bude po smrti, nikdo z nás neví. Ty věříš, že tě tam čeká Bůh. Já myslím, že mě pohltí nicota. Jako když vypneš televizi. Konečná. Kdyby mi někdo řekl, že mně, nebo dokonce celému světu zbývá jeden den, vykašlal bych se na vše, co je mi nepříjemné, odehnal od sebe lidi, kteří mě otravují. Byl bych jen s těmi, s kterými je mi dobře. A ještě jednou bych jim zopakoval, jak moc je mám rád. A pak bych si už jen užíval – vždyť život není nic jiného než sbírání zážitků, čím víc jich máš, tím víc jsi člověkem. A odcházel bych s pocitem, že jsem aspoň posledních čtyřiaadvacet hodin žil naplno.“

A co odpovíme my, křesťané? „Milý Martine, je pravda, že ten zasazený stromeček nemá šanci pořádně vyrůst, a už vůbec ne vykvést a přinést plody, když konec má přijít už zítra. Jenže tvořit a podporovat život a postavit se proti silám zmaru a smrti má smysl vždy. I když si skeptici klepou na čelo. I když tvrdí, že nemá cenu kolem sebe rozsévat dobro, když ho všudypřítomné zlo stejně pokaždé převládne. Má to smysl. Třeba i za pět minut dvanáct. Ta jablka možná nestihnout dozrát v tomto světě. Ale v tom budoucím si na nich pochutnáme.“

Ondřej Kolář

z tvých oblíbených vtípů. Vždyť celý náš život má být přípravou na smrt, tak jsme se to od malička učili. Když se dozvím, že se můj konec přiblížil, ba dokonce že se blíží konec celého světa, musím se tím spíš připravovat na setkání se svým Pánem. Usilovně se modlit, činit pokání, usmířit se se svými nepřáteli. Prostě udělat vše pro to, aby se

podzimní závoje
Foto: Vojtěch Zikmund

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

šéfredaktorka: Adéla Rozbořilová
redaktorka: Jana Plíšková
členové: Jiří Hoblík, Jiří Hofman,
Jana Hofmanová, Ondřej Kolář,
Tomáš Pavelka, Jaroslav Pechar,
Lenka Ridzoňová, Adam Šůra

NA OBÁLCE

foto Karel Cudlín

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

Uzávěrka prosincového čísla
je v neděli 21. listopadu.

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ
elektronicky a ve zvukové
podobě: Diakonie ČCE,
Klimentská 18, 110 05
Praha 1, tel.: 222 316 306,
732 324 956
e-mail: szp@diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.
Janáčkovo nábřeží 1075/27
150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12x
ročně, jednotlivá čísla 30 Kč
roční předplatné 350 Kč
do zahraničí 900 Kč
sponzorské 600 Kč
Informace o předplatném podá,
objednávky rozšiřuje
(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,
111 21 Praha 1,
tel.: 224 999 236,
e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,
Facebook: Český bratr,
instagram.com/ceskybratr
www.e-cirkev.cz
/ Co děláme / Média /
Církevní tisk / Český bratr

www.ceskybratr.cz

- listovací aplikace
- audioverze
- řazení podle rubrik
- odkazy na jednotlivé příspěvky

ISSN 1211-6793

V roce 2021 se Český bratr věnuje tématu církevního společenství.

UDĚLEJTE RADOST SVÝM BLÍZKÝM

DARUJTE PŘEDPLATNĚ ČESKÉHO BRATRA

350 Kč VČETNĚ DÁRKOVÉHO
CERTIFIKÁTU

objednávejte na www.ceskybratr.cz,
ceskybratr@e-cirkev.cz nebo
telefonicky: 224 999 236

**ČESKÝ
BRATR**
ceskybratr.cz

ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

 ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

**SRDEČNĚ ZVEME
NA UVEDENÍ
NOVÉHO ZPĚVNÍKU**

EVANGELICKÝ
ZPĚVNÍK

PRAHA

NEDĚLE 28. 11. 2021 15 HOD. | CHRÁM U SALVÁTORA

BRNO

SOBOTA 22. 1. 2022 14 HOD. | BLAHOSLAVŮV DŮM

ZLÍN

NEDĚLE 23. 1. 2022 9.30 HOD. | EVANGELICKÝ KOSTEL

ČTETE NÁS RÁDI?

PODPOŘTE ČASOPIS FINANČNÍM
DAREM V LIBOVOLNÉ VÝŠI!

QR PLATBA

ČESKÝ BRATR
evangelický měsíčník